

WOON- EN WERKPLAATS ARBEIDSMIGRANTEN IN ZUID-HOLLAND

ANALYSE CBS-GEGEVENS

EINDRAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

ARJAN HEYMA & RINDERT RUIT

IN OPDRACHT VAN

GEMEENTEN DEN HAAG, ROTTERDAM EN WESTLAND

AMSTERDAM, FEBRUARI 2026

Samenvatting

Op basis van beschikbare CBS-gegevens¹ is niet te achterhalen in welke gemeente arbeidsmigranten werken en voor een groot deel ook niet in welke gemeente zij wonen. Dat komt omdat de feitelijke werkgemeente nergens wordt geregistreerd en de woonplaats alleen bekend is voor arbeidsmigranten die zich als ingezetene inschrijven bij een gemeente. Het grootste deel van de arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa doet dat niet, onder meer omdat de verplichting ontbreekt als zij slechts tijdelijk werk uitvoeren in Nederland.

Aanleiding en afbakening

In opdracht van de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Westland heeft SEO Economisch Onderzoek een analyse uitgevoerd naar het aantal arbeidsmigranten dat woont en werkt in gemeenten binnen de Provincie Zuid-Holland. De drie gemeenten hebben behoefte aan een nauwkeurig overzicht van het aantal arbeidsmigranten (zowel ingezetenen als niet-ingezetenen) in de provincie Zuid-Holland. Dit zou inzicht moeten verschaffen in de woon- en werksituaties van arbeidsmigranten in de hele regio. Het gaat in de vraagstelling van de drie gemeenten om een specifieke groep arbeidsmigranten afkomstig uit Midden- en Oost-Europese (MOE) landen of uit Griekenland, Italië, Portugal of Spanje (GIPS), die minimaal 18 uur per week werken voor een Nederlandse werkgever of als zelfstandige staan ingeschreven bij de Nederlandse Kamer van Koophandel, een brutoloon verdienen van maximaal ongeveer 36 duizend euro per jaar en maximaal 8 jaar ingeschreven staan bij een Nederlandse gemeente. Deze groep wordt in dit onderzoek aangeduid met de term MOE/GIPS-arbeidsmigranten. Daarnaast is er behoefte aan inzicht in het aantal uitzendmigranten afkomstig uit derde landen (landen buiten Europa) in de provincie Zuid-Holland, voor zover in dienst van een in Nederland gevestigd uitzendbureau. Het onderzoek baseert zich volledig op registratiegegevens zoals aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), waarbij is aangesloten bij definities die eerder door onderzoeksbureau PBLQ (2020) zijn gehanteerd in soortgelijk onderzoek. Beide relevante groepen arbeidsmigranten zijn als zodanig goed terug te vinden in de CBS-gegevens. Het onderzoek geeft geen zicht op arbeidsmigranten die in Nederland werken als werknemer in dienst van een in het buitenland gevestigde werkgever of als zelfstandige staan ingeschreven bij een buitenlandse Kamer van Koophandel. Over dit soort internationaal gedetacheerde arbeidsmigranten zijn geen CBS-gegevens beschikbaar.

Woongemeente arbeidsmigranten

Alleen van arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een gemeente kan met een hoge mate van zekerheid worden vastgesteld of zij wonen in een gemeente in de provincie Zuid-Holland. Het is voor EU-arbeidsmigranten die tijdelijk in Nederland zijn niet verplicht om zich in te schrijven. Van alle 497 duizend unieke en als werknemer of zelfstandige geregistreerde arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa (MOE/GIPS) in Nederland staat in 2024 42 procent ingeschreven als ingezetene bij een gemeente (zie voor een discussie over verschillende aantallen arbeidsmigranten Box S.1). Binnen deze beperkte groep waarvan de woonplaats bekend is, woont 30 procent in de provincie Zuid-Holland. Dit zijn 62 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten, waarvan 33 procent in Den Haag woont (20 duizend), 21 procent in Rotterdam (13 duizend) en 7 procent in Westland (5

¹ Het gaat hier om gegevens die beschikbaar zijn bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en afkomstig uit registraties van werknemers in dienst van Nederlandse werkgevers waarvoor belasting en werknemerspremies worden afgedragen (Polisadministratie) en registraties van zelfstandigen bij de Belastingdienst.

duizend), zie Tabel S.1. Van arbeidsmigranten die zich niet hebben ingeschreven als ingezetene bij een gemeente is de woonplaats onbekend, ook wanneer zij zich hebben geregistreerd in de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI). Cijfers uit de RNI zijn niet beschikbaar bij het CBS. Een grove inschatting van het totaal aantal als werknemer of zelfstandige geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland woont of verblijft komt voor 2024 uit op 125 tot 150 duizend. Deze schatting is enerzijds gebaseerd op het aandeel bij een gemeente ingeschreven arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland woont en anderzijds op het aandeel van de totale Nederlandse werkzame beroepsbevolking dat in Zuid-Holland woont.

Tabel S.1 (Inschatting) aantal arbeidsmigranten **woonachtig** in de provincie Zuid-Holland, 2024

Type arbeidsmigranten	Aantal	Aandeel
MOE/GIPS-arbeidsmigranten		
Totaal aantal werknemers en zelfstandigen die als arbeidsmigrant werken in Nederland	497.000	100%
Schatting van totaal woonachtig in provincie Zuid-Holland	125.000 – 150.000	25-30%
(1) waarvan ingeschreven als ingezetene bij een gemeente	62.000	41-50%
(a) waarvan woonachtig in Den Haag	20.000	32%
(b) waarvan woonachtig in Rotterdam	13.000	21%
(c) waarvan woonachtig in Westland	5.000	8%
(2) waarvan niet-ingeschreven bij een gemeente	63.000 – 88.000	50-59%
Derdelander uitzendmigranten	450	

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

Daarnaast is gekeken naar het aantal derdelander uitzendmigranten dat in Zuid-Holland woont. Die groep is betrekkelijk klein: in 2024 waren er 450 derdelander uitzendmigranten als ingezetene van een gemeente in Zuid-Holland zichtbaar in de CBS-gegevens, ruim een verdubbeling ten opzichte van de 205 in 2022. Het gaat hier om derdelander uitzendmigranten in dienst van een Nederlands uitzendbureau, dus exclusief uitzendmigranten in dienst van een in het buitenland gevestigd uitzendbureau (internationaal gedetacheerde uitzendkrachten).

Box S.1 Grote variëteit in het geschatte aantal arbeidsmigranten in Nederland

In het rapport van de Sociaal-Economische Raad ‘Arbeidsmigratie naar waarde’ (SER, 2025) wordt vastgesteld dat het onduidelijk is hoeveel internationale arbeidskrachten er precies in Nederland werken. Schattingen van dat aantal lopen uiteen: Heyma en Vervliet (2022) komen voor 2019 uit op 735.000, ABU & NBBU (2024) ramen dit aantal op circa 985.000 in 2022, terwijl Decisio (2025) voor 2023 spreekt van 1,1 miljoen. Wat zeker is, is dat het overgrote deel van deze arbeidskrachten uit de EU komt. De schattingen lopen uiteen omdat er sprake is van een verschil in definities. De onderliggende gegevens zijn meestal dezelfde. Definities die de groep arbeidsmigranten inperken naar leeftijd, herkomst, arbeidssituatie of verblijfsduur komen op lagere aantallen uit dan definities die dat niet doen. In het huidige onderzoek liggen de gevonden aantallen substantieel lager dan de bovenstaande inschattingen, met name vanwege de focus op alleen arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa met een minimaal aantal arbeidsuren per week en een maximum inkomensgrens. Bijlage A laat zien dat wanneer deze restricties worden losgelaten, het totale aantal arbeidsmigranten meer in lijn ligt met bovenstaande inschattingen.

Werkgemeente arbeidsmigranten

Het aantal arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland werkt is niet per gemeente vast te stellen. In CBS-gegevens is niet duidelijk op welke locatie mensen precies werken. Dat geldt voor alle werknemers in Nederland, dus ook voor arbeidsmigranten. Wel is bekend dat in 2024 van alle als werknemer geregistreeerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland 28 procent voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland werkt. Dat betreft ruim 129 duizend arbeidsmigranten, exclusief zelfstandigen. Niet al deze arbeidsmigranten werken echter ook daadwerkelijk in Zuid-Holland. Veel bedrijven hebben meerdere vestigingen die ook elders in Nederland kunnen staan en specifiek uitzendkrachten kunnen worden uitgezonden naar bedrijven buiten de provincie. Daar staat tegenover dat arbeidsmigranten die werken bij een werkgever met een hoofdvestiging *buiten* Zuid-Holland wel in Zuid-Holland werkzaam kunnen zijn. De feitelijke werklocatie van arbeidsmigranten is eenvoudigweg niet met zekerheid vast te stellen. Wanneer informatie over de locatie van de hoofdvestiging, de bedrijfsgrootte en de woonplaats van de arbeidsmigrant worden gecombineerd, kan onder een aantal veronderstellingen wel een grove inschatting worden gemaakt van het totaal aantal als werknemer geregistreeerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat werkzaam is in de provincie Zuid-Holland. Die grove schatting komt voor 2024 neer op een aantal tussen de 115 en 145 duizend, exclusief zelfstandigen. Dat betreft uitsluitend arbeidsmigranten die werken voor een in Nederland gevestigde werkgever of als zelfstandige staan ingeschreven bij de Nederlandse Kamer van Koophandel. Hoeveel van de naar schatting 100 tot 200 duizend intra-EU gedetacheerde werknemers in Nederland in Zuid-Holland werken, is niet te achterhalen.

Tabel S.2 (Inschatting) aantal arbeidsmigranten **werkzaam** in de provincie Zuid-Holland, 2024

Type arbeidsmigranten	Aantal
MOE/GIPS-arbeidsmigranten	
Totaal aantal werknemers dat als MOE/GIPS-arbeidsmigrant in Nederland werkt	459.000
Totaal aantal werknemers werkend als MOE/GIPS-arbeidsmigrant bij een werkgever met een hoofdvestiging in de provincie Zuid-Holland	129.000
Schatting van totaal aantal werknemers werkend als MOE/GIPS-arbeidsmigrant in de provincie Zuid-Holland	115.000 – 145.000
Derdelander uitzendmigranten	onbekend

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

Wat is de woonsituatie van arbeidsmigranten?

De woonsituatie van arbeidsmigranten kan alleen worden achterhaald voor de groep die zich als ingezetene heeft ingeschreven bij een gemeente. Voor die groep geldt dat verreweg de meeste MOE/GIPS-arbeidsmigranten (75 procent) onderdeel zijn van een eenpersoonshuishouden of een huishouden samen met een partner, zonder kinderen. Tegelijkertijd woont het merendeel (60 procent) van alle bij een gemeente ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland op een adres waar in totaal ten minste drie personen staan ingeschreven.

Vergelijking 2024 met 2018

In 2020 heeft PBLQ een adviesrapport uitgebracht met een vergelijkbare analyse van het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland in 2018 (PBLQ, 2020). Vanwege de vergelijkbaarheid in definities en brongegevens, kunnen de huidige resultaten daarmee worden vergeleken. Het aantal unieke ingezetenen onder de groep geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland is tussen 2018 en 2024 met 62 procent toegenomen. Voor 2018 kwam PBLQ uit op 26.688 unieke ingezetenen in Zuid-Holland. In 2024 komt SEO uit op 43.270 unieke ingezetenen, exclusief zelfstandigen (61.960 inclusief zelfstandigen). Dat betekent een stijging van 16.582 MOE/GIPS-arbeidsmigranten in zes jaar tijd, ofwel een toename van 62 procent.² Het aantal unieke 'niet-ingezetenen' onder de groep MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland kan alleen bij benadering worden vastgesteld en is tussen 2018 en 2024 naar verwachting met maximaal 12 procent toegenomen, van 78.853 naar maximaal 88.000 MOE/GIPS-arbeidsmigranten.

Inschatting aantal niet-geregistreerde arbeidsmigranten

Het uitgevoerde onderzoek baseert zich volledig op registratiegegevens zoals aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Om een beeld te krijgen van het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland dat niet kan worden teruggevonden in deze registratiegegevens, is getracht om met behulp van een casusonderzoek in de Rotterdamse Tarwewijk te achterhalen welk aandeel van de daar aanwezige arbeidsmigranten niet staan geregistreerd in Nederland als werkgever of zelfstandige, zie Bijlage D. De conclusie is dat het bijzonder moeilijk is om te achterhalen (1) hoeveel arbeidsmigranten in de wijk wel en niet staan geregistreerd en (2) of dat een representatief beeld geeft van de totale populatie arbeidsmigranten. Daarom is ervoor gekozen om de resultaten van het casusonderzoek niet te gebruiken voor een betrouwbare inschatting van het totaal aantal niet-geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in de Tarwewijk of de provincie Zuid-Holland.

² Die toename heeft vooral plaatsgevonden in de periode 2018-2022. In de periode 2022-2024 is het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten ongeveer gelijk gebleven of licht gedaald, zie ook Figuur A.1 in Bijlage A.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en vraagstelling	7
1.2 Definitie en identificatie arbeidsmigranten	7
1.3 Methode van onderzoek	11
1.4 Beperkingen aan het onderzoek	11
2 Arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland	13
2.1 Bekendheid woongemeente arbeidsmigranten	13
2.2 Arbeidsmigranten ingeschreven in Zuid-Holland	15
2.3 Woongemeente ingeschreven arbeidsmigranten	15
2.4 Nationaliteit ingeschreven arbeidsmigranten	17
2.5 Inschatting aantal niet-ingeschreven arbeidsmigranten	18
3 Arbeidsmigranten werkzaam in Zuid-Holland	19
3.1 Arbeidsmigranten werkzaam bij een bedrijf met een hoofdvestiging in Zuid-Holland	19
3.2 Inschatting van de werklocatie	20
4 Woonsituatie van ingeschreven arbeidsmigranten in Zuid-Holland	22
5 Conclusies	25
Referenties	28
Bijlage A Totaal aantal arbeidsmigranten volgens verschillende definities	29
Bijlage B Inschatting werklocatie	31
Bijlage C Beschrijving databronnen CBS	33
Bijlage D Casusonderzoek Tarwewijk	35

1 Inleiding

Waar wonen en werken arbeidsmigranten in de provincie Zuid-Holland? Dat is de vraag waar de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Westland met dit onderzoek beter zicht op willen krijgen. Het onderzoek baseert zich volledig op registratiegegevens aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Beperkingen aan de beschikbare gegevens zorgen ervoor dat er maar deels een antwoord mogelijk is op deze onderzoeksvraag.

1.1 Aanleiding en vraagstelling

De gemeenten Den Haag, Rotterdam en Westland hebben behoefte aan inzicht in de woonplaats en feitelijke werkgemeente van de groep arbeidsmigranten in de provincie Zuid-Holland. Daarmee willen deze gemeenten beter zicht krijgen op waar arbeidsmigranten in de provincie wonen en werken. Het gaat daarbij expliciet om een specifieke groep EU-arbeidsmigranten afkomstig uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa, en om een groep derdelanders die als uitzendkracht werkzaam zijn. Inzicht in eenduidige cijfers over het aantal arbeidsmigranten in de regio kan bijdragen aan het beleid en communicatie van deze gemeenten en van andere overheden en instanties. Om een vergelijking te kunnen maken met eerder uitgevoerd onderzoek door PBLQ (2020) wordt aangesloten bij definities die daarin zijn gebruikt.³

Het huidige onderzoek heeft als doel antwoord te geven op een drietal onderzoeksvragen:

1. Van hoeveel arbeidsmigranten kan met hoge mate van zekerheid worden vastgesteld dat zij wonen of verblijven per gemeente in de provincie Zuid-Holland?
2. Wat zijn de aantallen werkende arbeidsmigranten per gemeente in de provincie Zuid-Holland, die:
 - a) Wonen en werken in dezelfde gemeente?
 - b) Wonen in een gemeente, maar werken in een andere gemeente?
 - c) Wonen in een andere gemeente, maar werken in de betreffende gemeente?
 - d) Een onbekende woon- of werkgemeente hebben?
3. Wat is de woonsituatie van arbeidsmigranten?

1.2 Definitie en identificatie arbeidsmigranten

De algemene definitie van arbeidsmigranten in Nederland in dit rapport is *mensen zonder Nederlandse nationaliteit die in Nederland verblijven vanwege het uitvoeren van betaalde arbeid*. Deze groep mensen is zeer divers en voor het achterhalen en het interpreteren van aantallen op basis van beschikbare gegevens is het belangrijk onderscheid te maken naar de volgende kenmerken van arbeidsmigranten:

- EU-arbeidsmigranten versus derdelanders: Binnen de EU is er sprake van vrij verkeer van personen, waardoor mensen van binnen de EU overal in de EU werk kunnen uitoefenen zonder dat zij daarvoor een

³ Zie <https://flexwonen.nl/wp-content/uploads/2020/12/EU-arbeidsmigranten-in-de-provincie-Zuid-Holland-eindrapport-PBLQ-25-september-2020.pdf>.

werkvergunning nodig hebben.⁴ Mensen uit alle andere landen worden 'derdelanders' genoemd en hebben wel een werkvergunning nodig om werk te verrichten in Nederland. In juridische zin zijn EU-arbeidsmigranten vanwege het vrije verkeer van personen geen migranten, maar worden in de praktijk vaak wel als zodanig gezien.

- Kennismigranten versus niet-kennismigranten: Binnen de groep derdelanders zijn er arbeidsmigranten die relatief eenvoudig via de Kennismigrantenregeling een werkvergunning in Nederland kunnen krijgen, omdat ze voldoen aan een minimum inkomenseis. Het gaat hierbij vaak om kenniswerkers of hoog productief technisch personeel.
- Werkenden in directe dienst versus uitzendkrachten, versus zelfstandigen: Arbeidsmigranten kunnen als werknemer direct in dienst zijn bij een werkgever waar ze arbeid uitvoeren, maar ook in dienst van een uitzendorganisatie en worden uitgeleend aan een inlener waar ze arbeid uitvoeren (uitzendkrachten). Daarnaast kunnen arbeidsmigranten als zelfstandig ondernemer werk uitvoeren, dus niet in loondienst.
- Werkend voor een Nederlandse versus buitenlandse werkgever, of ingeschreven bij een Nederlandse versus buitenlandse Kamer van Koophandel: Arbeidsmigranten kunnen in dienst zijn bij een werkgever met een Nederlandse vestiging of bij een werkgever in het buitenland. Analooch kunnen zelfstandigen zijn ingeschreven bij de Nederlandse Kamer van Koophandel of alleen in het buitenland.
- Legaal werkend of illegaal werkend: Arbeidsmigranten die zich houden aan de voorwaarden om te mogen werken in Nederland, inclusief het afdragen van werknemerspremies en belasting door hun werkgever, zijn legaal aan het werk. Wanneer dat niet het geval is, is er sprake van illegale arbeid.
- Ingeschreven bij een gemeente versus niet-ingeschreven: Tot slot kan ook nog onderscheid worden gemaakt tussen arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een gemeente en arbeidsmigranten die dat niet hebben gedaan. Deze laatste groep kan bestaan uit personen die tijdelijk werk uitoefenen in Nederland en zich daarom niet verplicht hoeven te schrijven bij een gemeente, of mensen die illegaal in Nederland verblijven. Tijdelijke arbeidsmigranten kunnen zich wel registreren in de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI), maar daarin wordt hooguit een verblijfsadres geregistreerd dat niet noodzakelijk de woongemeente betreft.⁵

Er is een groot verschil in de beschikbaarheid van (registratie)gegevens bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over arbeidsmigranten afhankelijk van deze kenmerken, waardoor er ook een groot verschil is in het inzicht in het aantal van de verschillende typen arbeidsmigranten:

- EU-arbeidsmigranten versus derdelanders: Dernelanders die legaal in Nederland werken hebben daarvoor een (gecombineerde) verblijfs- en werkvergunning nodig, waardoor deze groep goed is terug te vinden in de beschikbare registraties. Voor EU-arbeidsmigranten die in Nederland werken in dienst van een Nederlandse werkgever worden werkgeverspremies afgedragen, waardoor ook zij goed zijn geregistreerd.
- Kennismigranten versus niet-kennismigranten: Arbeidsmigranten die gebruik maken van de Kennismigrantenregeling staan als zodanig geregistreerd.
- Werkenden in directe dienst versus uitzendkrachten, versus zelfstandigen: Voor zowel werkenden in directe dienst van Nederlandse werkgevers als voor uitzendkrachten bij Nederlandse uitzendorganisaties worden werkgeverspremies afgedragen, waardoor deze werkenden zijn terug te vinden in de betreffende

⁴ Strikt genomen gaat het om mensen uit de Europese Economische Ruimte (EER), ofwel afkomstig uit een EU-lidstaat, Noorwegen, IJsland, Liechtenstein of Zwitserland.

⁵ Er zijn meerdere redenen waarom het verblijfsadres opgegeven in de RNI niet het woonadres is. Zo wordt niet altijd een check gedaan of de persoon daadwerkelijk op het opgegeven adres woont en kunnen ook bedrijfsadressen worden opgegeven. Het is voor de arbeidsmigrant bovendien niet verplicht om een verblijfsadres op te geven. En tot slot wordt niet gecontroleerd of het verblijfsadres nog actueel is, bijvoorbeeld na een verhuizing.

registraties (de Polisadministratie). Zelfstandigen die in Nederland staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en belasting betalen zijn terug te vinden in registraties door de Belastingdienst.

- Werkend voor een Nederlandse versus buitenlandse werkgever, of ingeschreven bij een Nederlandse versus buitenlandse Kamer van Koophandel: arbeidsmigranten die werken voor een buitenlandse werkgever of staan ingeschreven bij een buitenlandse Kamer van Koophandel en geen belasting betalen in Nederland zijn zogenaamde internationaal gedetacheerde werkenden in Nederland. Voor deze groep is geen goede registratie beschikbaar. Meestal hebben deze werkenden een A1-verklaring om te kunnen aantonen dat ze belasting en premies in het land van herkomst betalen. Ook dienen ze zich vaak te melden bij het Meldloket voor internationaal gedetacheerde werkenden, maar de registraties daarvan komen niet volledig overeen met een daadwerkelijke detachering van arbeidsmigranten in Nederland. Zie Box 1.1 voor nadere informatie over internationaal gedetacheerde werkenden in Nederland.

Box 1.1 Internationaal gedetacheerde werkenden in Nederland: definitie en aantallen

EU-arbeidsmigranten die in Nederland werk verrichten maar in dienst zijn van een werkgever in een andere EU-lidstaat of als zelfstandige staan ingeschreven in een andere EU-lidstaat, worden aangeduid als intra-EU gedetacheerde werknemers of 'posted workers'. Zij vallen onder het vrije verkeer van diensten binnen de EU. Deze werkenden betalen geen belasting of premies in Nederland en daarom komen zij niet voor in de Polisadministratie met daarin alle werknemers in Nederland, of in gegevens van de Belastingdienst over zelfstandigen. Internationaal gedetacheerde werkenden kunnen met een A1-verklaring aantonen dat zij al belasting en premies in een ander EU-land betalen, maar dienen zich in de meeste gevallen wel te melden bij het Meldloket WagwEU, dat de feitelijke intentie tot dienstverlening in Nederland registreert. Registraties van het aantal uitgegeven A1-verklaringen en in het Meldloket WagwEU leggen verschillende dimensies vast en zijn daarom niet één-op-één vergelijkbaar, maar vullen elkaar wel aan. Op basis van deze gegevens is het aantal internationaal gedetacheerde werkenden in Nederland wel grofweg in te schatten, maar niet uit te splitsen naar woon- of werkgemeente.

Nederland is een belangrijke ontvangende lidstaat voor intra-EU-detachering. In 2023 zijn bijna 200 duizend A1-verklaringen voor Nederland afgegeven, voornamelijk door buurlanden Duitsland en België, en daarnaast door Polen. Deze verklaringen hebben naar schatting betrekking op circa 121 duizend unieke personen. Daarnaast zijn in 2023 ongeveer 102 duizend werkenden gemeld via het Nederlandse meldloket, waarvan meer dan 90 procent werknemers en de rest zelfstandigen. Deze werkenden zijn afkomstig uit circa 80 duizend meldingen van ongeveer 14 duizend dienstverrichters (zowel buitenlandse werkgevers als zelfstandigen).

De meeste gemelde werknemers worden gedetacheerd vanuit Duitsland en België (samen 35 procent), Polen (22 procent) en Litouwen (14 procent), vooral naar de bouw en industrie (elk 28 procent), gevolgd door transport en logistiek (15 procent) en de land- en tuinbouw (8 procent). Voor gemelde zelfstandigen betreft dit vooral Polen, Slowakije en België richting de bouw en industrie. Detachering vormt daarbij met ruim 1 procent slechts een beperkt deel van de totale arbeidsmarkt, zeker vergeleken met het veel grotere aandeel reguliere arbeidsmigranten. Sinds 2022 vormt het wegtransport een belangrijke blinde vlek: detacheringen in deze sector worden niet langer in het Nederlandse meldloket geregistreerd, maar via het Europese RTPD-portaal, waardoor recente Nederlandse cijfers ontbreken.

Het aandeel derdelanders van buiten de EER+ groeit en vormt inmiddels ruim een vijfde van alle gemelde werknemers. Het gaat vooral om Oekraïners en Wit-Russen die via Polen of Litouwen worden gedetacheerd, maar ook om Brazilianen en Indiërs via Portugal. De gemiddelde duur van detacheringen bedraagt circa vijf maanden, zowel voor EU-ingezetenen (die relatief vaak zeer kort of juist zeer lang worden gedetacheerd) als voor derdelanders (met een sterkere concentratie rond de vijf maanden). Ongeveer de helft van de derdelanders wordt aangemeld voor perioden langer dan 90 dagen – de grens waarboven Nederland een verblijfsvergunning mag eisen.

Bron: Bussink, H., Rutten, A. & Heyma, A. (2025). Posted workers to and from the Netherlands; Facts and figures. SEO-rapport 2025-184. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

- Legaal werkend of illegaal werkend: Arbeidsmigranten die illegaal in Nederland werken, komen nergens terug in registratiegegevens.

- Ingeschreven bij een gemeente versus niet-ingeschreven: Alleen wanneer arbeidsmigranten zich inschrijven als ingezetene bij een gemeente is de woonplaats bekend. De woongemeente van tijdelijke of van illegale arbeidsmigranten is niet te achterhalen in registratiegegevens. Tijdelijke arbeidsmigranten kunnen zich wel registreren in de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI), maar die informatie bevat geen betrouwbare informatie over de woonplaats en is bovendien niet beschikbaar in de CBS-gegevens.

De verschillende mate van beschikbaarheid van (registratie)gegevens bij het CBS betekent dat slechts voor een deel van de totale groep arbeidsmigranten in Nederland de aantallen in beeld te brengen zijn op basis van CBS-gegevens. Bovendien is van geregistreerde arbeidsmigranten niet altijd bekend waar ze wonen en al helemaal niet waar ze feitelijk werken. Daarmee kunnen de hierboven gestelde onderzoeksvragen maar deels worden beantwoord. In dit rapport wordt duidelijk aangegeven wat wel en niet bekend is over de relevante groep arbeidsmigranten.

De onderzoeksvragen van de gemeenten Den Haag, Rotterdam en Westland richten zich op een specifieke groep EU-arbeidsmigranten en een specifieke groep derdelanders volgens de volgende definities:

MOE/GIPS-arbeidsmigrant⁶

MOE/GIPS-arbeidsmigranten zijn personen van 18 tot en met 66 jaar, afkomstig uit een MOE- of GIPS-land⁷ die:

- Verblijven in Nederland;
- Minimaal 18 uur per week werken;
- Een brutoloon verdienen van maximaal het 56^e inkomenspercentiel (ongeveer 36 duizend euro per jaar);
- Maximaal 8 jaar ingeschreven staan bij een Nederlandse gemeente;
- Niet in Nederland verblijven voor studiemigratie.

Voor identificatie van deze personen in de CBS-gegevens is per maand vastgesteld of een migrant in die maand voldoet aan de criteria in deze definitie en daarmee voor die maand wordt geclassificeerd als arbeidsmigrant. Iemand die in een bepaalde maand wordt geïdentificeerd als arbeidsmigrant, wordt ook meegenomen in de jaartellingen van het aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten. Voor zelfstandigen kan het aantal arbeidsuren per week en het inkomenspercentiel niet worden vastgesteld, waardoor deze criteria niet voor zelfstandigen worden gehanteerd. Dat betekent dat er ook minder dan 18 uur per week werkende zelfstandigen en zelfstandigen met relatief hoge inkomens in de onderzoekspopulatie zitten.

Derdelander uitzendmigranten

Derdelander uitzendmigranten zijn personen van 18 tot en met 66 jaar die:

- Verblijven in Nederland
- Niet afkomstig zijn uit een EU-lidstaat, Noorwegen, IJsland, Liechtenstein of Zwitserland;
- Een werkvergunning hebben;
- Geen kennismigrant zijn;
- Als uitzendkracht werken;
- Maximaal 8 jaar ingeschreven staan bij een Nederlandse gemeente.

⁶ Hierbij wordt gebruik gemaakt van dezelfde definitie van arbeidsmigranten als in het rapport van PBLQ (2020).

⁷ De MOE-landen betreffen de Midden- en Oost-Europese landen Bulgarije, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slowakije en Tsjechië. De GIPS-landen zijn Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

'Afkomstig uit' wordt in het onderzoek geoperationaliseerd door nationaliteit in combinatie met het niet hebben van de Nederlandse nationaliteit. Het gaat niet om het geboorteland of het land waar men woonde voordat men als arbeidsmigrant naar Nederland kwam. Dat kan er in uitzonderlijke gevallen voor zorgen dat in de groep EU-arbeidsmigranten ook personen zitten die buiten de EU zijn geboren, of in de groep derdelanders mensen die binnen de EU zijn geboren.

1.3 Methode van onderzoek

Binnen dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van verschillende bronbestanden binnen de registratiegegevens die bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) beschikbaar zijn om de populatie arbeidsmigranten te identificeren en te bepalen waar deze arbeidsmigranten wonen en werken. Deze paragraaf geeft een beschrijving van de verschillende stappen binnen het onderzoek, Bijlage C bevat een overzicht van de gebruikte bronbestanden en uit welke bronnen deze gegevens zijn samengesteld.

Het onderzoek combineert data over immigratiestromen (criterium verblijf in Nederland) met persoonsgegevens (criteria nationaliteit en leeftijd), onderwijsinschrijvingen (criterium niet in Nederland voor studiemigratie) en gegevens uit de Polisadministratie (criterium werkzame uren en inkomenscriterium) om de populatie MOE/GIPS-arbeidsmigranten in loondienst vast te stellen. MOE/GIPS-arbeidsmigranten die werken als zelfstandige worden geïdentificeerd via gegevens over de sociaaleconomische categorie, mede op basis van gegevens van de Belastingdienst. Voor identificatie van derdelander uitzendmigranten wordt bovendien gebruikgemaakt van het migratiemotief volgens de IND (om migranten met een werkvergunning te identificeren) in combinatie met gegevens uit de Polisadministratie om arbeidsmigranten te identificeren die werken als uitzendkracht.

Voor arbeidsmigranten die als ingezetene zijn ingeschreven bij een Nederlandse gemeente, is in de CBS-gegevens het woonadres beschikbaar. Voor andere arbeidsmigranten is geen woonadres bekend. Dit kunnen migranten zijn die zich wel hebben geregistreerd in de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI) of migranten die helemaal niet voorkomen in de Basisregistratie Personen (BRP). Registraties in de RNI zijn niet beschikbaar in de CBS-gegevens. Het is daarom alleen voor arbeidsmigranten die als ingezetene zijn ingeschreven bij een Nederlandse gemeente mogelijk om met zekerheid te zeggen of ze woonachtig zijn in Zuid-Holland.

Voor arbeidsmigranten die werken in loondienst kan binnen de Polisadministratie worden vastgesteld waar de hoofdvestiging van de werkgever zich bevindt. Dit hoeft niet overeen te komen met de daadwerkelijke werklocatie van de arbeidsmigrant, omdat deze mogelijk niet op de hoofdvestiging werkt. Deze beperking is in het bijzonder relevant voor arbeidsmigranten die werken als uitzendkracht (zij zijn over het algemeen niet werkzaam op de uitzendlocatie, laat staan op de hoofdvestiging van de uitzender) en voor arbeidsmigranten die werken voor grotere bedrijven (deze hebben vermoedelijk vaker meerdere vestigingen, ook buiten Zuid-Holland). Het betekent dat voor werkenden in loondienst de daadwerkelijke werklocatie (werkgemeente) niet kan worden vastgesteld, maar hooguit kan worden ingeschat. Voor zelfstandigen is helemaal geen informatie beschikbaar over een bedrijfsvestiging, waardoor voor deze groep ook een inschatting van de werklocatie niet mogelijk is.

1.4 Beperkingen aan het onderzoek

De analyse op basis van registratiegegevens zoals die beschikbaar zijn bij het CBS kent enkele beperkingen met betrekking tot de afbakening van de populatie arbeidsmigranten en het vaststellen van de woon- en werkgemeente

van arbeidsmigranten. Het is van belang deze beperkingen in acht te nemen bij het interpreteren van de bevindingen in dit rapport.

De analyse van het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten door PBLQ (2020) beperkte zich tot werknemers in de provincie Zuid-Holland. In principe kunnen ook arbeidsmigranten uit MOE/GIPS-landen die werken als zelfstandige voldoen aan de PBLQ-definitie van arbeidsmigranten en deel uitmaken van de onderzoekspopulatie. Voor zelfstandigen is binnen de CBS-gegevens niet goed op te maken of zij voldoen aan het uren- en salariscriterium, waardoor voor zelfstandigen niet getoetst wordt of zij voldoen aan deze criteria. Bijlage A vergelijkt daarom de omvang van de populatie MOE/GIPS-arbeidsmigranten in- en exclusief zelfstandigen. Het is bovendien niet mogelijk om de werklocatie en daarmee de werkgemeente van zelfstandigen goed in te schatten. In analyses met betrekking tot werkgemeenten maken zelfstandigen daarom geen deel uit van de onderzoekspopulatie.

Voor de groep derdelander uitzendmigranten geldt dat analyses beperkt zijn tot de groep uitzendmigranten die in dienst zijn van een Nederlandse uitzender, omdat uitzendmigranten in dienst van een buitenlandse uitzender niet in de Polisadministratie zijn terug te vinden en vallen onder internationaal gedetacheerde arbeidsmigranten, zie ook Box 1.1. In de praktijk blijkt de groep derdelander uitzendmigranten zichtbaar binnen de CBS-gegevens relatief klein te zijn. Deze groep is daarom niet opgenomen in figuren en tabellen. Waar relevant worden aantallen derdelander uitzendmigranten apart vermeld in de tekst. Figuren en tabellen hebben daarom uitsluiten betrekking op MOE/GIPS-arbeidsmigranten.

Binnen de CBS-gegevens is alleen voor arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een Nederlandse gemeente een woonadres bekend. Voor overige arbeidsmigranten, al dan niet geregistreerd in de RNI met een verblijfsadres, kan niet met zekerheid worden vastgesteld of ze woonachtig zijn in de provincie Zuid-Holland.

Binnen de CBS-gegevens kan voor arbeidsmigranten die werken in loondienst uitsluitend de vestigingsplaats van de hoofdvestiging van de werkgever worden ingezien. Het gaat hierbij dus niet om de feitelijke werkplaats. Wel zou kunnen worden ingeschat of arbeidsmigranten werkzaam zijn in de provincie Zuid-Holland, maar dat betreft een inschatting op basis van beperkt beschikbare informatie met een flink aantal veronderstellingen, geen feitelijke observatie.

2 Arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland

Van alle 497 duizend unieke en als werknemer of zelfstandige geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland staat in 2024 42 procent ingeschreven als ingezetene bij een gemeente. Binnen deze beperkte groep waarvan de woonplaats bekend is, woont 30 procent in de provincie Zuid-Holland. Van deze 62 duizend arbeidsmigranten woont 33 procent in Den Haag (20 duizend), 21 procent in Rotterdam (13 duizend) en 7 procent in Westland (5 duizend). De als ingezetene ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland hebben voornamelijk de Poolse (37 procent) en Bulgaarse (22 procent) nationaliteit. Het totaal aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland woont of verblijft is onbekend en wordt op basis van het totaal aantal geregistreerde arbeidsmigranten in Nederland grofweg ingeschat op 125 tot 150 duizend (werknemers én zelfstandigen).

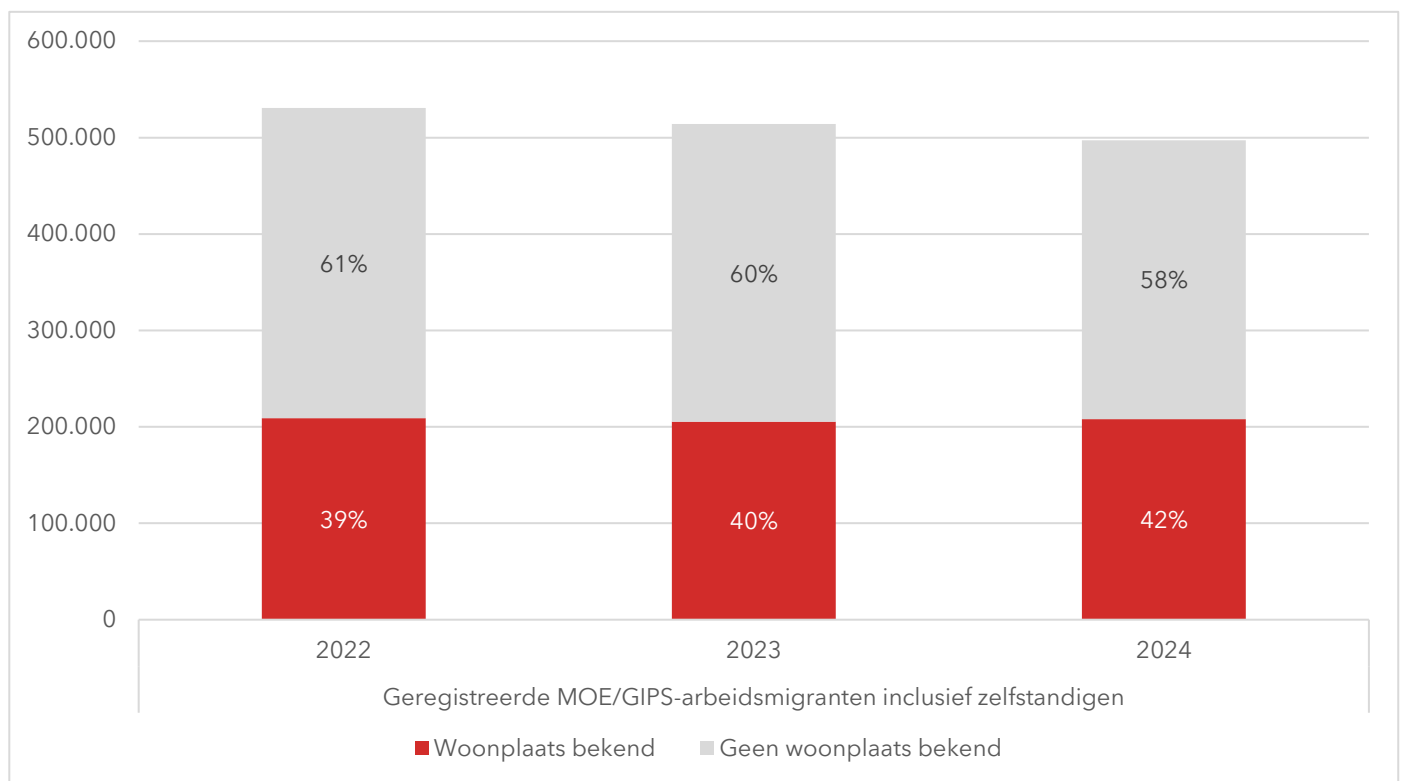
Dit hoofdstuk gaat in op de woonlocatie van MOE/GIPS-arbeidsmigranten op basis van registratiegegevens zoals aanwezig bij het CBS. Een minderheid van de totale groep als werknemer (in de Polisadministratie) of als zelfstandige (bij de Belastingdienst) geregistreerde EU-arbeidsmigranten heeft zich ingeschreven als ingezetene bij een gemeente (paragraaf 2.1). Daarom kan alleen voor deze minderheid worden aangegeven in welke gemeente zij wonen (paragraaf 2.3) en welke nationaliteit zij hebben (paragraaf 2.4). Op basis van het totaal aantal geregistreerde EU-arbeidsmigranten in Nederland kan wel een grove inschatting worden gemaakt van het totaal aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat woont of verblijft in Zuid-Holland (paragraaf 2.5).

2.1 Bekendheid woongemeente arbeidsmigranten

In 2024 zijn er in heel Nederland in totaal 497 duizend unieke MOE/GIPS-arbeidsmigranten zichtbaar in de registratiegegevens aanwezig bij het CBS. Deze groep is geregistreerd als werknemer in de Polisadministratie omdat werkgevers voor hen werkgeverspremies afdragen, of geregistreerd als zelfstandig ondernemer bij de Belastingdienst. Arbeidsmigranten die werken zonder officiële registratie van verdiensten of afdracht van premies en belasting zijn niet zichtbaar in de CBS-gegevens. Figuur 2.1 laat het aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten zien in heel Nederland voor de periode 2022-2024. In 2024 gaat het om ruim 458 duizend arbeidsmigranten werkzaam in loondienst en 38 duizend arbeidsmigranten werkzaam als zelfstandige (zie Figuur A.1 in Bijlage A). Het totaal aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten is afgenomen ten opzichte van 2022 (530 duizend) en 2023 (514 duizend). Wordt het aantal unieke arbeidsmigranten per maand bekeken, dan ligt dat lager dan het totale aantal per jaar, omdat er gedurende het jaar meer verschillende arbeidsmigranten voor kortere of langere tijd in Nederland verblijven. In 2024 zijn er gemiddeld circa 303 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten per maand geregistreerd als werknemer of zelfstandige in Nederland. Deze cijfers zijn exclusief de betrekkelijk kleine groep derdelander uitzendmigranten. In 2024 waren er 450 uitzendmigranten uit derde landen zichtbaar in de CBS-

gegevens, ruim een verdubbeling ten opzichte van de 205 in 2022. Het gaat hier om derdelander uitzendmigranten in dienst van een Nederlands uitzendbureau, dus exclusief uitzendmigranten in dienst van een in het buitenland gevestigd uitzendbureau (internationaal gedetacheerde werknemers, zie ook Hoofdstuk 1).

Figuur 2.1 Voor het grootste deel van alle als werknemer of zelfstandige geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland is de woonplaats onbekend

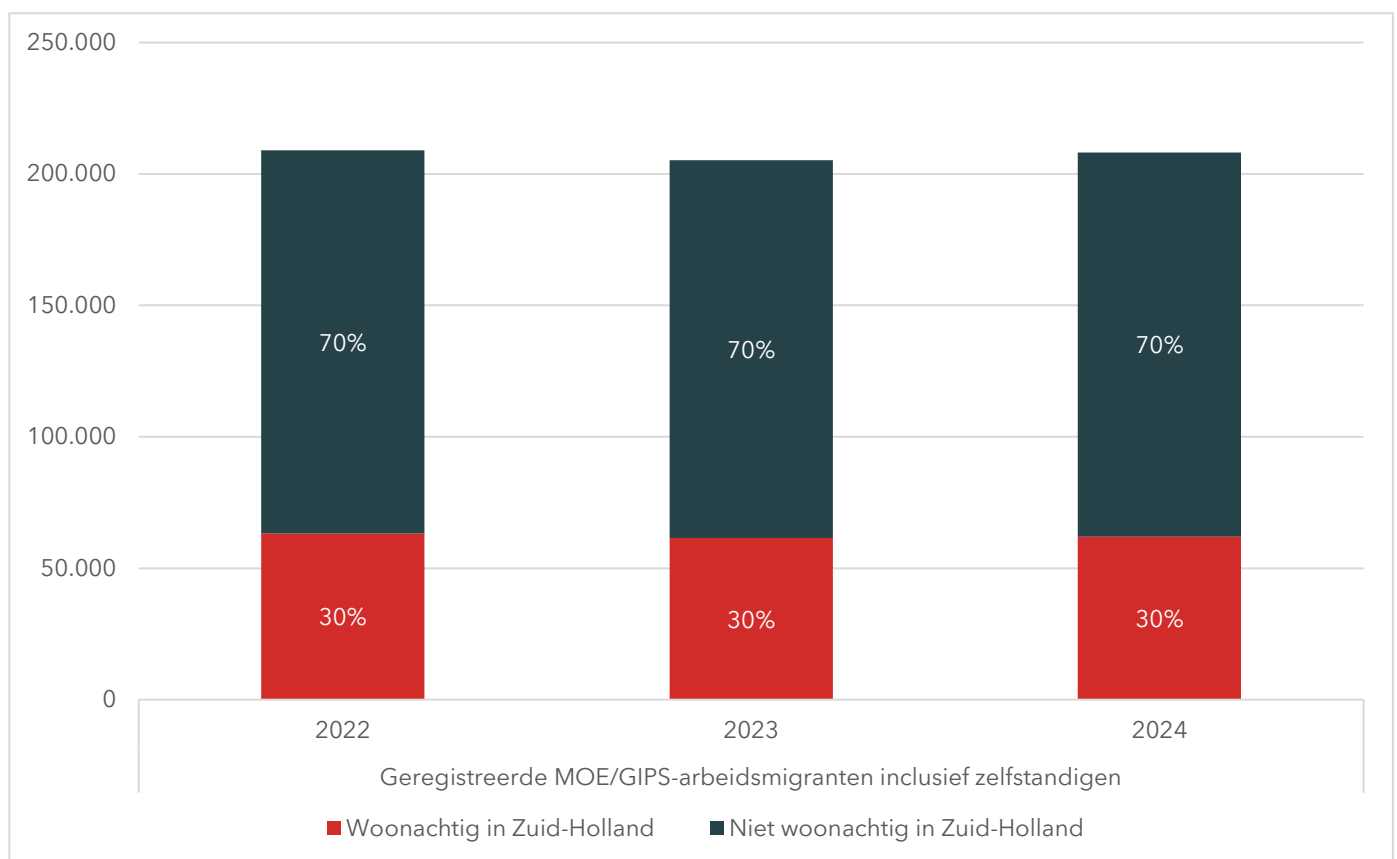
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

Voor 42 procent van alle in de Polisadministratie of bij de Belastingdienst geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in 2024 is de woonplaats bekend. Dat betreft de groep arbeidsmigranten die staan ingeschreven als ingezetene bij een Nederlandse gemeente, waardoor een woonadres bekend is. Voor alle andere arbeidsmigranten, zowel degene die staan geregistreerd in de Registratie Niet Ingezetenen (RNI) als degene die helemaal niet in de Basisregistratie Personen (BRP) voorkomen, is geen woonplaats bekend. In de RNI is soms wel een verblijfsadres bekend, maar die is niet beschikbaar in de CBS-gegevens en bovendien niet betrouwbaar te interpreteren als woonadres. Arbeidsmigranten die tijdelijk in Nederland verblijven (niet langer dan vier maanden), hoeven zich niet als ingezetene in te schrijven bij een gemeente in Nederland. In de praktijk zijn er ook arbeidsmigranten die wel langer in Nederland verblijven maar zich toch niet inschrijven bij een gemeente (Nederlandse Arbeidsinspectie, 2024), waardoor ook van die arbeidsmigranten de woonplaats onbekend is. Het aandeel MOE/GIPS-arbeidsmigranten waarvan de woonplaats bekend is neemt wel toe in de tijd. Bij derdelander uitzendmigranten is wel voor iedereen de woonplaats bekend, omdat derdelanders in dienst van een Nederlandse uitzender zich verplicht moeten inschrijven bij een gemeente.

2.2 Arbeidsmigranten ingeschreven in Zuid-Holland

Van alle MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland waarvoor een woonplaats bekend is, woont 30 procent in de provincie Zuid-Holland. Het gaat hier in 2024 om bijna 62 duizend arbeidsmigranten die tenminste een deel van het jaar als ingezetene stonden ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland, zie Figuur 2.2. Wanneer niet over het hele jaar wordt gekeken naar het totaal aantal ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten, maar per maand, dan ligt dat aantal lager omdat niet alle arbeidsmigranten het hele jaar in Nederland verblijven. Het gaat in 2024 gemiddeld om ongeveer 46 duizend ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland per maand.

Figuur 2.2 Van alle MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland waarvoor een woonplaats bekend is woont 30 procent in Zuid-Holland

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

2.3 Woongemeente ingeschreven arbeidsmigranten

Van alle MOE/GIPS-arbeidsmigranten met een bekend woonadres in Zuid-Holland, woont in 2024 33 procent in Den Haag, 21 procent in Rotterdam en 7 procent in Westland. De overige 39 procent woont redelijk verspreid over de provincie. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de top-20 gemeenten in Zuid-Holland waar

ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten wonen.⁸ Minder dan 10 procent woont in andere gemeenten buiten deze top-20. De verdeling van als ingezetene ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten over gemeenten in Zuid-Holland is relatief constant gedurende de periode 2022-2024.

Tabel 2.1 Woongemeenten van MOE/GIPS-arbeidsmigranten die als ingezetene staan ingeschreven bij een gemeente in de provincie Zuid-Holland, inclusief zelfstandigen⁹

Ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten inclusief zelfstandigen						
Woongemeente	2022		2023		2024	
	N	%	N	%	N	%
Den Haag	21.145	33%	20.095	33%	20.180	33%
Rotterdam	13.855	22%	13.235	22%	12.860	21%
Westland	4.315	7%	4.265	7%	4.480	7%
Schiedam	2.860	5%	2.890	5%	2.950	5%
Vlaardingen	2.220	4%	2.380	4%	2.400	4%
Leiden	1.755	3%	1.785	3%	1.715	3%
Dordrecht	1.555	2%	1.620	3%	1.690	3%
Alphen aan den Rijn	1.565	2%	1.445	2%	1.525	2%
Delft	1.685	3%	1.335	2%	1.310	2%
Gouda	1.115	2%	1.010	2%	1.070	2%
Noordwijk	980	2%	950	2%	900	1%
Nissewaard	665	1%	735	1%	825	1%
Zoetermeer	600	1%	665	1%	755	1%
Rijswijk	665	1%	655	1%	705	1%
Leidschendam-Voorburg	600	1%	585	1%	550	1%
Maassluis	475	1%	475	1%	500	1%
Capelle aan den IJssel	495	1%	495	1%	480	1%
Voorne aan Zee	490	1%	495	1%	465	1%
Hillegom	455	1%	560	1%	450	1%
Katwijk	390	1%	380	1%	410	1%
Overig Zuid-Holland	5.390	9%	5.440	9%	5.735	9%
Totaal met bekend woonadres in Zuid-Holland	63.275	100%	61.485	100%	61.960	100%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

⁸ Bij het bepalen van de woongemeente is eerst gekeken of de arbeidsmigrant gedurende enige tijd in het jaar in een gemeente in Zuid-Holland heeft gewoond en vervolgens in welke Zuid-Hollandse gemeente hij of zij het langste gedurende dat jaar heeft gewoond.

⁹ Bij een gemeente ingeschreven arbeidsmigranten maken ongeveer 40 procent uit van het aantal arbeidsmigranten dat als werknemer staat geregistreerd in de Polisadministratie of als zelfstandige bij de Belastingdienst.

2.4 Nationaliteit ingeschreven arbeidsmigranten

MOE/GIPS-arbeidsmigranten die als ingezetene staan ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland hebben voornamelijk de Poolse nationaliteit (37 procent) of de Bulgaarse nationaliteit (22 procent). Andere veelvoorkomende nationaliteiten zijn Roemeens, Grieks, Italiaans, Spaans en Portugees (5 tot 10 procent per nationaliteit), zie Tabel 2.2. Het aandeel ingeschreven arbeidsmigranten met de Poolse nationaliteit is afgenomen over tijd, terwijl de aandelen ingeschreven arbeidsmigranten met de Bulgaarse of Roemeense nationaliteit juist zijn toegenomen.

Tabel 2.2 Nationaliteiten van MOE/GIPS-arbeidsmigranten die als ingezetene staan ingeschreven bij een gemeente in de provincie Zuid-Holland, inclusief zelfstandigen⁹

Nationaliteit	Ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten inclusief zelfstandigen					
	2022		2023		2024	
	N	%	N	%	N	%
Pools	25.350	40%	24.005	39%	22.800	37%
Bulgaars	11.830	19%	12.465	20%	13.490	22%
Roemeens	5.070	8%	4.945	8%	5.560	9%
Grieks	4.090	6%	3.945	6%	4.150	7%
Italiaans	3.805	6%	3.545	6%	3.590	6%
Spaans	3.205	5%	3.190	5%	3.200	5%
Portugees	2.780	4%	2.875	5%	2.995	5%
Hongaars	2.215	4%	2.095	3%	2.005	3%
Lets	1.510	2%	1.405	2%	1.390	2%
Litouws	1.170	2%	970	2%	855	1%
Slowaaks	1.035	2%	900	1%	830	1%
Kroatisch	650	1%	635	1%	600	1%
Tsjechisch	420	1%	390	1%	380	1%
Estisch	145	0%	120	0%	115	0%
Totaal MOE/GIPS-arbeidsmigranten met bekend woonadres in Zuid-Holland	63.275	100%	61.485	100%	61.960	100%
Derdelanders woonachtig in Zuid-Holland	65	-	85	-	150	-

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

2.5 Inschatting aantal niet-ingeschreven arbeidsmigranten

Het totaal aantal in de Polisadministratie (werknemers) of bij de Belastingdienst (zelfstandigen) geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat op enig moment in 2024 in de provincie Zuid-Holland woont of verblijft, wordt ingeschat op 125 tot 150 duizend. Dat is aanzienlijk meer dan de 62 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten die als ingezetene staan ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland. In 2024 is voor 289 duizend geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland geen woonplaats bekend in de CBS registratiegegevens, omdat zij niet staan ingeschreven bij een gemeente. Een deel daarvan woont in Zuid-Holland. Een eerste inschatting van dit aantal gaat uit van de veronderstelling dat van de totale groep arbeidsmigranten zonder inschrijving bij een gemeente eenzelfde aandeel in Zuid-Holland woont als van de groep MOE/GIPS-arbeidsmigranten waarvoor wél een woonplaats bekend is, namelijk 30 procent. In dat geval komt het totaal aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland in 2024 uit op 150 duizend. Dat is mogelijk een overschatting, omdat in Zuid-Holland zich minder dan 30 procent van de landelijke werkgelegenheid bevindt. Als alternatief kan het aandeel MOE/GIPS-arbeidsmigranten zonder bekend woonadres dat in Zuid-Holland woont worden gebaseerd op het aandeel van de totale werkzame beroepsbevolking in Nederland dat in Zuid-Holland woont. Dat aandeel is gelijk aan 21 procent.¹⁰ In dat geval ligt het totaal aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland woont naar schatting op ongeveer 125 duizend. Dat is mogelijk een onderschatting, omdat een deel van de arbeidsmigranten die in Zuid-Holland verblijven buiten de provincie kan werken. In werkelijkheid kan het aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland woont of verblijft ook lager dan 125 duizend zijn of hoger dan 150 duizend, maar gegeven de bovenstaande overwegingen lijkt de range van 125 tot 150 duizend een grove maar plausibele inschatting.

Daarmee wonen of verblijven naar schatting tenminste 63 tot 88 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten (werknemers én zelfstandigen) op een onbekende locatie in Zuid-Holland, omdat zij zich niet hebben ingeschreven bij een gemeente. Om die reden kan ook niet worden vastgesteld welke nationaliteit deze niet-ingeschreven arbeidsmigranten hebben.¹¹

¹⁰ Zie: [StatLine - Arbeidsdeelname: provincie](#)

¹¹ Dit komt omdat van de groep MOE/GIPS-arbeidsmigranten zonder inschrijving bij een gemeente alleen kan worden ingeschat welk aandeel bij benadering in Zuid-Holland woont en niet precies om welke individuen dat gaat.

3 Arbeidsmigranten werkzaam in Zuid-Holland

In 2024 werkt 28 procent van alle geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland. Dat betreft ruim 129 duizend arbeidsmigranten. Niet al deze arbeidsmigranten werken ook daadwerkelijk in Zuid-Holland. Veel bedrijven hebben meerdere vestigingen die ook elders in Nederland kunnen staan. Uit CBS-gegevens is niet af te leiden op welke locatie mensen precies werken, waardoor de feitelijke werklocatie van arbeidsmigranten niet met zekerheid is vast te stellen. Een grove inschatting van het aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat werkzaam is in de provincie Zuid-Holland ligt tussen de 115 en 145 duizend (exclusief zelfstandigen).

Dit hoofdstuk gaat in op de werklocatie van MOE/GIPS-arbeidsmigranten. In CBS-gegevens is niet duidelijk op welke locatie mensen precies werken. Dat geldt zowel voor arbeidsmigranten als voor Nederlandse werkenden. Er is alleen bekend bij welke werkgever een arbeidsmigrant werkt en waar de hoofdvestiging van die werkgever zich bevindt. Op basis daarvan kan worden vastgesteld hoeveel arbeidsmigranten werken voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland (paragraaf 3.1). Voor zelfstandigen is er geen werkgever, zodat voor zelfstandig ondernemers geen enkele informatie over de werklocatie beschikbaar is. De combinatie van de locatie van de hoofdvestiging, bedrijfsomvang en woonplaats van de arbeidsmigrant kan (alleen) bij werknemers in loondienst worden gebruikt voor het inschatten van de werklocatie (paragraaf 3.2).

3.1 Arbeidsmigranten werkzaam bij een bedrijf met een hoofdvestiging in Zuid-Holland

In 2024 werkt 28 procent van alle geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland. Dat betreft ruim 129 duizend arbeidsmigranten, exclusief zelfstandigen.¹² Dit is een afname ten opzichte van 2022, toen bijna 151 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten werkzaam waren voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland, zie Figuur 3.1. In 2024 werken ook nog eens 160 derdelander uitzendmigranten voor een uitzender met een hoofdvestiging in Zuid-Holland.

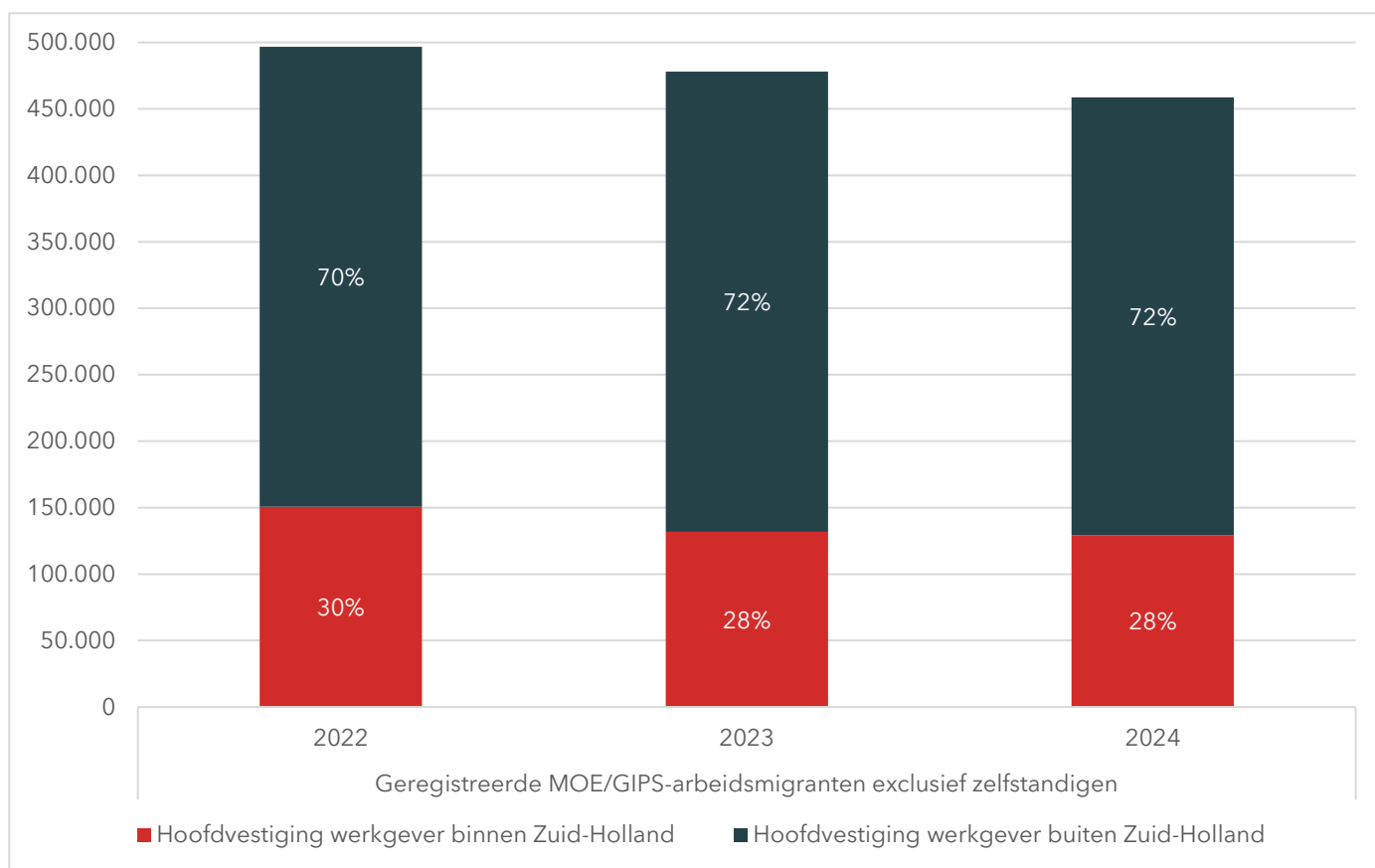
Niet alle MOE/GIPS-arbeidsmigranten die werken voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland werken ook daadwerkelijk in Zuid-Holland. Veel bedrijven hebben meerdere vestigingen die ook elders in Nederland kunnen staan.¹³ De werklocatie van werkenden is daarom niet met zekerheid vast te stellen. Voor uitzendkrachten geldt bovendien dat de werklocatie (vrijwel) nooit samenvalt met de locatie van het

¹² Het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat *per maand* voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland werkt ligt lager. Het gaat hierbij in 2024 om ongeveer 65 duizend arbeidsmigranten per maand. Arbeidsmigranten blijven vaak korter dan een jaar bij een werkgever werken.

¹³ Het gaat hier om werklocaties van waaruit een werknemer werkzaam is (vestiging, kantoor, e.d.), niet de daadwerkelijke plaats waar de werkzaamheden worden uitgevoerd. Die vallen bij beroepen zoals bijvoorbeeld loodgieter, schilder en wegwerker meestal niet samen.

uitzendbureau, laat staan met de hoofdvestiging van de uitzendorganisatie. Uitzendkrachten worden uitgezonden naar werklocaties van inleners die zich verspreid over het hele land kunnen bevinden. Voor uitzendkrachten en andere werknemers is de werklocatie op basis van CBS-gegevens daarom niet te achterhalen. Voor beide groepen kan wel grofweg worden ingeschat van welk aandeel de werklocatie zich in de provincie Zuid-Holland bevindt, zie paragraaf 3.2. Voor zelfstandig ondernemers is ook die inschatting niet goed te maken bij gebrek aan informatie over de werklocatie.

Figuur 3.1 Bijna 30 procent van alle als werknemer geregistreeerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland werkt voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

3.2 Inschatting van de werklocatie

Voor het inschatten of de werklocatie van arbeidsmigranten zich in Zuid-Holland bevindt, kan gebruik worden gemaakt van (de combinatie van) de hoofdvestiging van de werkgever, de bedrijfsomvang en de woongemeente van de arbeidsmigrant. Voor zelfstandigen is er geen werkgever met een hoofdvestiging, waardoor voor zelfstandigen geen inschatting van de werklocatie mogelijk is. Voor werknemers is de verwachting dat hoe groter een bedrijf is, hoe meer vestigingen het bedrijf heeft en hoe groter de kans dat een werknemer in een vestiging buiten Zuid-Holland werkt. Op basis van de combinatie van informatie over de locatie van de

hoofdvestiging van de werkgever, de grootte van het bedrijf en de woonplaats van de arbeidsmigrant, kan per werknemer worden vastgesteld of het meer of minder waarschijnlijk is dat hij of zij in Zuid-Holland werkt.

Voor arbeidsmigranten werkzaam bij kleinere bedrijven met een hoofdvestiging in Zuid-Holland is het waarschijnlijk dat ze in Zuid-Holland werken. Bij kleine bedrijven is de hoofdvestiging vaker de enige vestiging van het bedrijf of in ieder geval de vestiging waar de meeste werknemers werken. Ook voor werknemers die werkzaam zijn bij een groter bedrijf met een hoofdvestiging dicht bij de woonplaats is het waarschijnlijk dat ze op of in de buurt van die hoofdvestiging werken. Beide inschattingen gelden uitdrukkelijk niet voor uitzendkrachten, die vanuit het uitzendbureau worden uitgezonden naar inlenende bedrijven.

Ook voor arbeidsmigranten met een woonadres buiten Zuid-Holland of met een onbekend woonadres (die niet staan ingeschreven bij een gemeente) en die werken voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland, is het niet onwaarschijnlijk dat ze in Zuid-Holland werken. Dat geldt weer met name voor arbeidsmigranten werkzaam bij kleinere bedrijven, maar ook voor een deel van de arbeidsmigranten werkzaam bij grotere bedrijven, onder de veronderstelling dat werknemers die werken bij een willekeurige vestiging in Zuid-Holland van verschillende woonlocaties afkomstig zijn, ongeacht de grootte van het bedrijf. Verder zal een deel van de arbeidsmigranten die werken als uitzendkracht bij een uitzender met een hoofdvestiging in Zuid-Holland en zelf ook woonachtig zijn in Zuid-Holland een werklocatie in Zuid-Holland hebben. Idee daarachter is dat uitzendkrachten mogelijk hoofdzakelijk lokaal worden uitgezonden, maar vergeleken met bovenstaande groepen is een daadwerkelijke werklocatie in Zuid-Holland bij deze uitzendmigranten minder waarschijnlijk. Tot slot is het voor arbeidsmigranten die niet staan ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland en werken bij een wat groter bedrijf, of juist werken bij een kleiner bedrijf met een hoofdvestiging buiten Zuid-Holland, minder waarschijnlijk dat ze in Zuid-Holland werken.

Wanneer de informatie over de hoofdvestiging van bedrijven, de bedrijfsgrootte en de woonplaats van arbeidsmigranten wordt gecombineerd, kan onder bepaalde veronderstellingen het totaal aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten werkzaam in Zuid-Holland grofweg worden ingeschat. Dat aantal wordt hier ingeschat op 115 tot 145 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten in 2024, exclusief zelfstandigen (zie ook Bijlage C). Het exacte aantal is onbekend, omdat nogmaals moet worden benadrukt dat de werklocatie of werkgemeente van werkenden niet bekend is in de CBS-gegevens. Deze grove inschatting heeft betrekking op de totale populatie MOE/GIPS-arbeidsmigranten in loondienst en kan niet worden verbijzonderd naar individuele werknemers of werklocaties (werkgemeenten).¹⁴

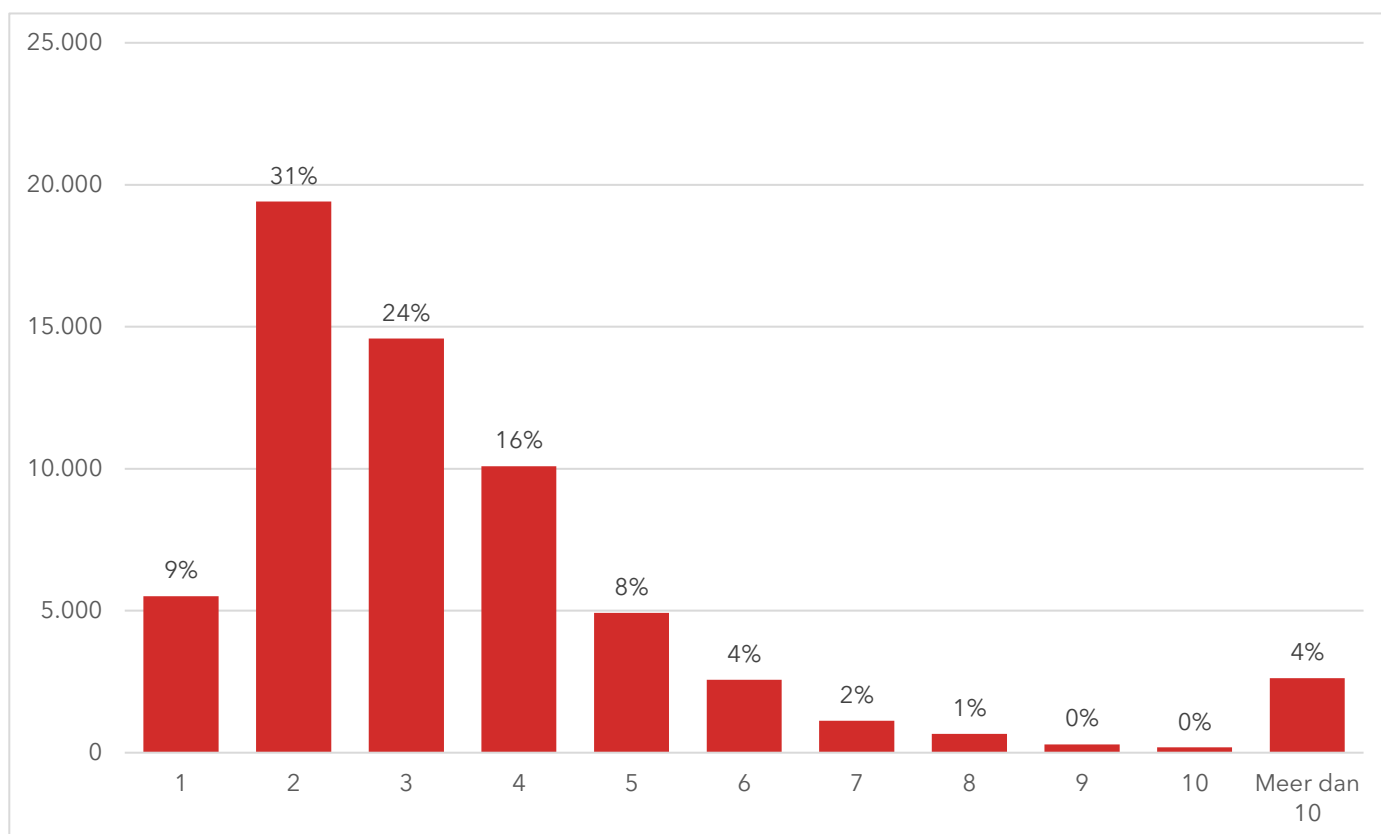
¹⁴ Dit geldt ook voor inschattingen die het CBS maakt van de daadwerkelijke werklocatie van werkenden voor de productie van woon-werk pendelstatistieken: het aantal werkenden op verschillende vestigingslocaties kan worden berekend, maar waar individuele werkenden werken blijft onbekend.

4 Woonsituatie van ingeschreven arbeidsmigranten in Zuid-Holland

Verreweg de meeste ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten (75 procent) zijn onderdeel van een eenpersoonshuishouden of een huishouden samen met een partner, zonder kinderen. Tegelijkertijd woont het merendeel (60 procent) van alle bij een gemeente ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland op een adres waar in totaal ten minste drie personen staan ingeschreven.

Dit hoofdstuk gaat in op de woonsituatie van MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland waarvoor de woonplaats bekend is, omdat zij als ingezetene staan ingeschreven bij een gemeente. Het betreft dezelfde populatie als beschreven in Hoofdstuk 2, dus inclusief zelfstandigen.

Figuur 4.1 60 procent van alle MOE/GIPS-arbeidsmigranten die als ingezetene staan ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland staat met ten minste drie personen ingeschreven op hetzelfde adres, 2024

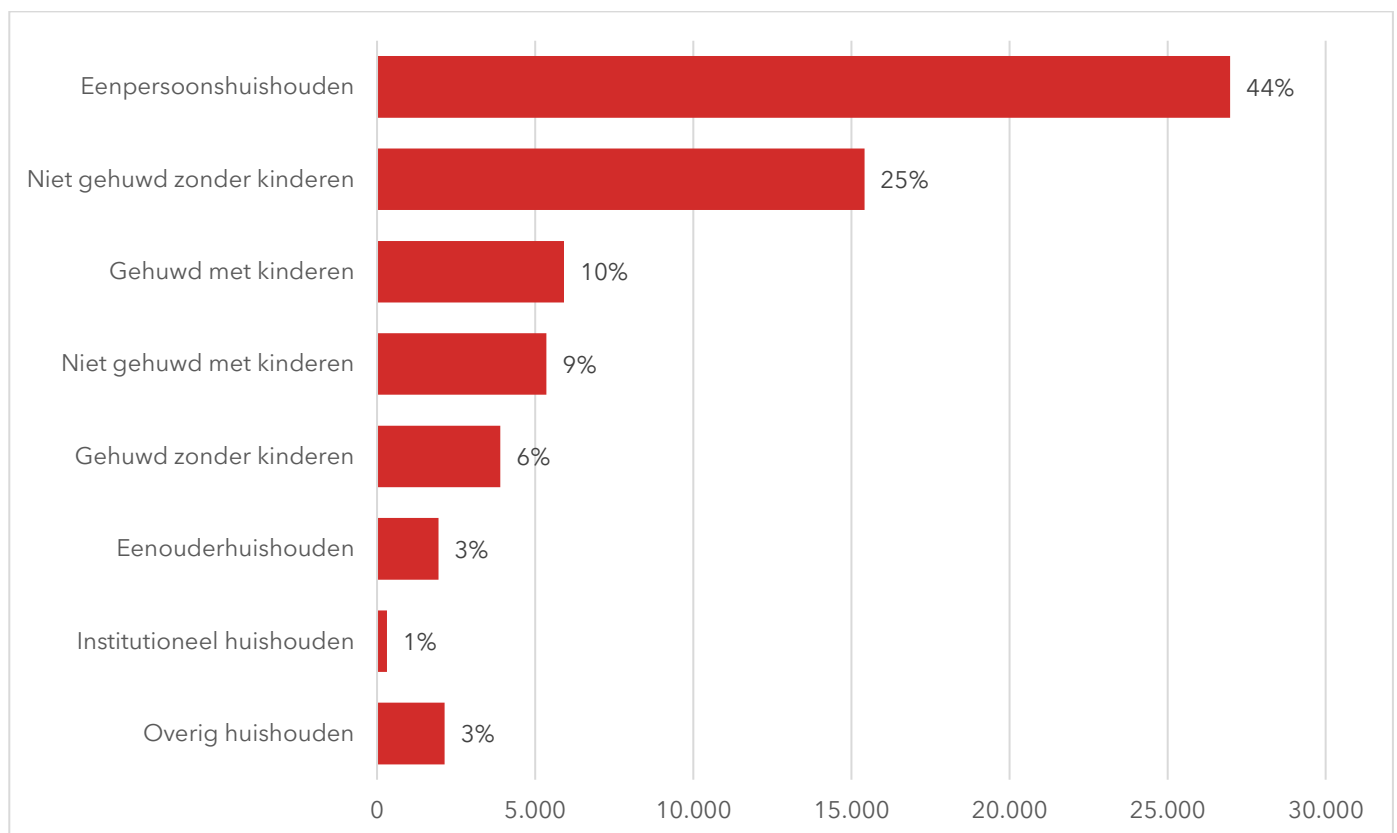

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

Het merendeel van alle ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland woont op een adres waar ten minste drie personen staan ingeschreven (60 procent). Figuur 4.1 toont voor MOE/GIPS-arbeidsmigranten (werknemers en zelfstandigen) die in 2024 als ingezetene stonden ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland het aantal inschrijvingen op hetzelfde adres. Slechts 9 procent van de arbeidsmigranten woont op een adres zonder andere ingeschreven personen op hetzelfde adres. Bijna 20 procent van de arbeidsmigranten woont op een adres met ten minste vier andere ingeschrevenen, terwijl circa 4 procent een adres deelt met tien of meer andere ingeschrevenen. Dit kunnen, maar hoeven geen andere arbeidsmigranten te zijn.

Verreweg de meeste ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland vormen alleen een huishouden of doen dat samen met een partner, maar dan zonder kinderen (in totaal 75 procent). Figuur 4.2 laat zien tot welk type huishouden MOE/GIPS-arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland in 2024 behoren. De indeling betreft uitsluitend arbeidsmigranten die binnen dat jaar als ingezetene stonden ingeschreven bij een gemeente in Zuid-Holland. Een huishouden wordt hierbij gedefinieerd als een groep personen die samen op één adres woont en met elkaar verbonden is door familie- of samenwoonrelaties, of als één persoon die alleen woont. Op één adres kunnen meerdere huishoudens voorkomen. Van alle ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland vormt 44 procent een eenpersoonshuishouden, 31 procent samen met een partner, al dan niet getrouwd en zonder kinderen, en 22 procent een huishouden samen met kinderen (al dan niet met een partner).

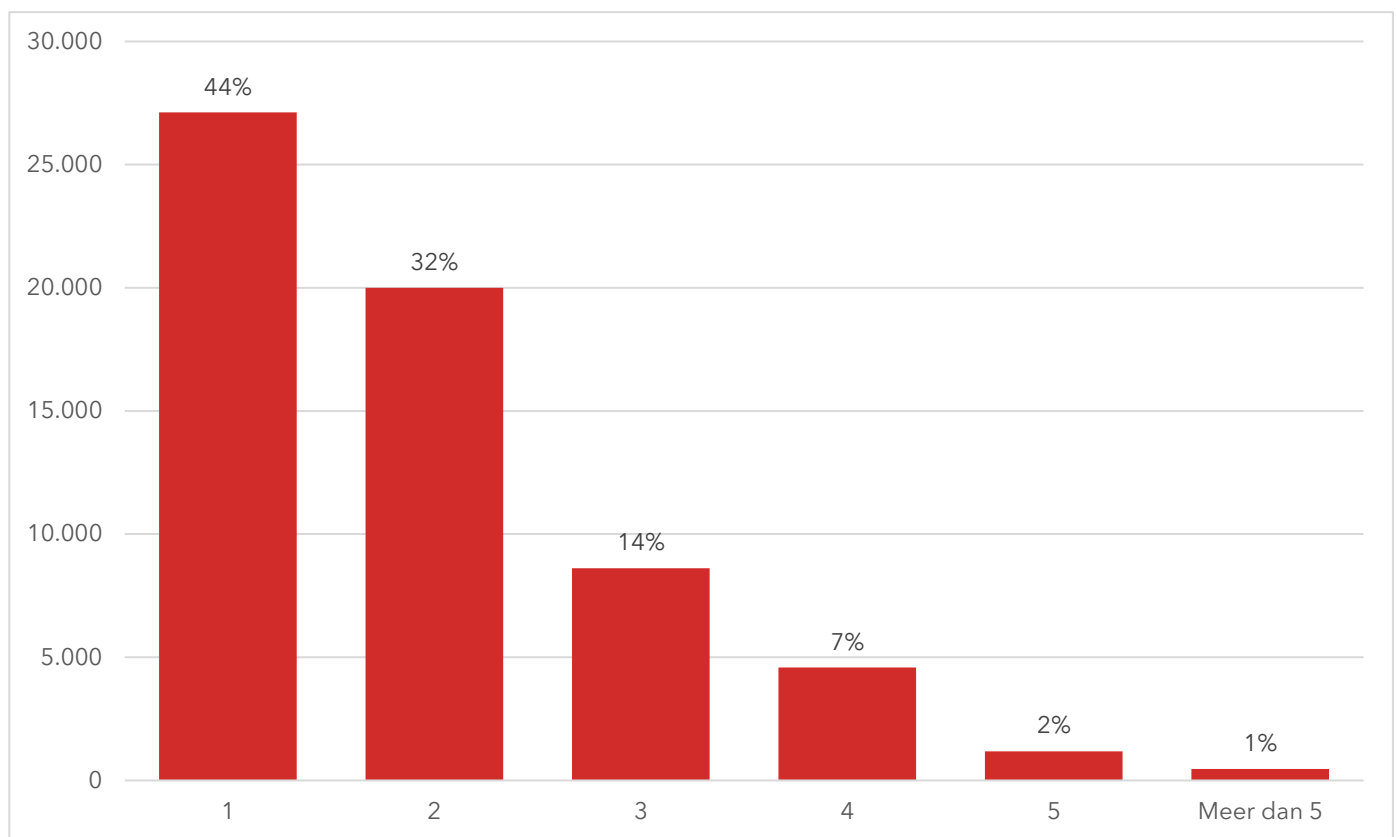
Figuur 4.2 Verreweg de meeste ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland vormen alleen een huishouden of samen met een partner zonder kinderen, 2024

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

Driekwart van alle ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland vormt een huishouden met hooguit twee leden. Figuur 4.3 geeft het aantal huishoudleden weer voor MOE/GIPS-arbeidsmigranten die in 2024 ingeschreven staan bij een gemeente in Zuid-Holland. Dit aantal kan afwijken van het aantal inschrijvingen op hetzelfde adres, omdat op één adres meerdere huishoudens kunnen wonen. Het aandeel eenpersoonshuishoudens is 44 procent, overeenkomstig Figuur 5.2. Een derde van de huishoudens van MOE/GIPS-migranten bestaat uit precies twee leden, de overige 24 procent heeft meer dan twee leden in hetzelfde huishouden.

Figuur 4.3 Driekwart van alle als ingezetene ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland woont in een huishouden met hooguit twee leden, 2024

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

5 Conclusies

Op basis van beschikbare CBS-gegevens¹⁵ is niet te achterhalen in welke gemeente arbeidsmigranten werken en voor een groot deel ook niet in welke gemeente zij wonen. Dat komt omdat de feitelijke werkgemeente nergens wordt geregistreerd en de woonplaats alleen bekend is voor arbeidsmigranten die zich als ingezetene inschrijven bij een gemeente. Het grootste deel van de arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa doet dat niet, onder meer omdat een verplichting ontbreekt als zij slechts tijdelijk werk uitvoeren in Nederland.

Dit rapport geeft antwoord op een drietal onderzoeksvragen. Hieronder worden die antwoorden samengevat.

Van hoeveel arbeidsmigranten kan met hoge mate van zekerheid worden vastgesteld dat zij wonen of verblijven per gemeente in de provincie Zuid-Holland?

Alleen van arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een gemeente kan met een hoge mate van zekerheid worden vastgesteld dat zij wonen in een gemeente in de provincie Zuid-Holland. Van alle 497 duizend unieke en in Nederland als werknemer of zelfstandige geregistreerde arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa (MOE/GIPS) staat in 2024 42 procent ingeschreven als ingezetene bij een gemeente. Binnen deze beperkte groep met een bekende woongemeente, woont 30 procent in de provincie Zuid-Holland. Dit zijn 62 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten, waarvan 33 procent in Den Haag woont (20 duizend), 21 procent in Rotterdam (13 duizend) en 7 procent in Westland (5 duizend). Van arbeidsmigranten die zich niet hebben ingeschreven als ingezetene bij een gemeente is de woonplaats onbekend, ook wanneer zij zich hebben geregistreerd in de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI). Cijfers uit de RNI zijn niet beschikbaar bij het CBS. Een grove inschatting van het totaal aantal als werknemer of zelfstandige geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat in Zuid-Holland woont of verblijft komt voor 2024 uit op 125 tot 150 duizend. Daarnaast is ook gekeken naar het aantal derdelander uitzendmigranten dat woont in Zuid-Holland. Die groep is betrekkelijk klein: in 2024 waren er 450 derdelander uitzendmigranten als ingezetene van een gemeente in Zuid-Holland zichtbaar in de CBS-gegevens, ruim een verdubbeling ten opzichte van de 205 in 2022. Het gaat hier om derdelander uitzendmigranten in dienst van een Nederlands uitzendbureau, dus exclusief uitzendmigranten in dienst van een in het buitenland gevestigd uitzendbureau (internationaal gedetacheerde uitzendkrachten).

Wat zijn de aantallen werkende arbeidsmigranten per gemeente in de provincie Zuid-Holland?

Het aantal werkende arbeidsmigranten in Zuid-Holland is niet per gemeente vast te stellen. In CBS-gegevens is niet duidelijk op welke locatie mensen precies werken. Dat geldt voor alle werknemers in Nederland, dus ook voor arbeidsmigranten. Wel is bekend dat in 2024 van alle als werknemer geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland 28 procent voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland werkt. Dat betreft ruim 129 duizend arbeidsmigranten, exclusief zelfstandigen. Niet al deze arbeidsmigranten werken echter ook daadwerkelijk in Zuid-Holland. Veel bedrijven hebben meerdere vestigingen die ook elders in Nederland kunnen staan en

¹⁵ Het gaat hier om gegevens die beschikbaar zijn bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en afkomstig uit registraties van werknemers in dienst van Nederlandse werkgevers waarvoor belasting en werknemerspremies worden afgedragen (Polisadministratie) of registraties van zelfstandigen bij de Belastingdienst.

specifiek voor uitzendkrachten geldt dat zij kunnen worden uitgezonden naar bedrijven buiten de provincie. Daar staat tegenover dat arbeidsmigranten die werken bij een werkgever met een hoofdvestiging buiten Zuid-Holland wel in Zuid-Holland werkzaam kunnen zijn. De feitelijke werklocatie van arbeidsmigranten is eenvoudigweg niet met zekerheid vast te stellen. Wanneer informatie over de locatie van de hoofdvestiging, de bedrijfsgrootte en de woonplaats van de arbeidsmigrant worden gecombineerd, kan onder een aantal veronderstellingen wel een grove inschatting worden gemaakt van het totaal aantal als werknemer geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat werkzaam is in de provincie Zuid-Holland. Die grove schatting komt voor 2024 neer op een aantal tussen de 115 en 145 duizend, exclusief zelfstandigen. Dat betreft uitsluitend arbeidsmigranten die werken voor een in Nederland gevestigde werkgever of staan ingeschreven bij de Nederlandse Kamer van Koophandel. Hoeveel van de naar schatting 100 tot 200 duizend intra-EU gedetacheerde werknemers in Zuid-Holland werken, is niet te achterhalen.

Wat is de woonsituatie van arbeidsmigranten?

De woonsituatie van arbeidsmigranten kan alleen worden achterhaald voor de groep die zich als ingezetene heeft ingeschreven bij een gemeente. Voor die groep geldt dat verreweg de meeste MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland (75 procent) onderdeel zijn van een eenpersoonshuishouden of een huishouden samen met een partner, zonder kinderen. Tegelijkertijd woont het merendeel (60 procent) van alle bij een gemeente ingeschreven MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland op een adres waar in totaal ten minste drie personen staan ingeschreven.

Vergelijking 2024 met 2018

In 2020 heeft PBLQ een adviesrapport uitgebracht met een vergelijkbare analyse van het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland in 2018 (PBLQ, 2020). Vanwege de vergelijkbaarheid in definities en brongegevens, kunnen de huidige resultaten daarmee worden vergeleken. Het aantal unieke ingezetenen onder de groep als werknemer of zelfstandige geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland is tussen 2018 en 2024 met 62 procent toegenomen. Voor 2018 kwam PBLQ uit op 26.688 unieke ingezetenen in Zuid-Holland. In 2024 komt SEO uit op 43.270 unieke ingezetenen, exclusief zelfstandigen (61.960 inclusief zelfstandigen). Dat betekent een stijging van 16.582 MOE/GIPS-arbeidsmigranten in zes jaar tijd, ofwel een toename van 62 procent.¹⁶

Het aantal unieke 'niet-ingezetenen' onder de groep MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland kan alleen bij benadering worden vastgesteld en is tussen 2018 en 2024 naar verwachting met maximaal 12 procent toegenomen. Het aantal niet-ingezetenen was volgens PBLQ in 2018 gelijk aan 68.773 arbeidsmigranten met een bekende werklocatie, plus 10.075 (15 procent) met een onbekend werklocatie die wel aan Zuid-Holland werden toegerekend. SEO heeft op basis van CBS-gegevens geen informatie over het aantal niet-ingezetenen in Zuid-Holland, alleen over het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten met een onbekend woonadres waarvoor wordt ingeschat dat ze in Zuid-Holland wonen of verblijven. Dat aantal wordt door SEO voor 2024 ingeschat op 63.000 tot 88.000 MOE/GIPS-arbeidsmigranten. De cijfers betekenen dat het aantal 'niet-ingezetenen' onder MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland tussen 2018 en 2024 is gegroeid van 78.848 naar maximaal 88.000, ofwel met maximaal 12 procent. Het aandeel arbeidsmigranten met een onbekende woonlocatie ligt in 2024 een stuk lager dan in 2018. De relatief bescheiden groei ten opzichte van het aantal ingezetenen is mogelijk te verklaren door het feit dat een steeds groter deel van de arbeidsmigranten langere tijd in Nederland blijft en/of zich vaker als ingezetene inschrijft bij een gemeente.

¹⁶ Die toename heeft vooral plaatsgevonden in de periode 2018-2022. In de periode 2022-2024 is het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten ongeveer gelijk gebleven of licht gedaald, zie ook Figuur A.1 in Bijlage A.

Inschatting aantal niet-geregistreerde arbeidsmigranten

Het uitgevoerde onderzoek baseert zich volledig op registratiegegevens zoals aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Om een beeld te krijgen van het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland dat niet wordt teruggevonden in deze registratiegegevens, is met behulp van een casusonderzoek in de Rotterdamse Tarwewijk geprobeerd te achterhalen welk aandeel van de daar aanwezige arbeidsmigranten niet staan geregistreerd, zie Bijlage D. De conclusie is dat het bijzonder moeilijk is om te achterhalen (1) hoeveel arbeidsmigranten in de wijk wel en niet staan geregistreerd en (2) of dat een representatief beeld zou geven van de totale populatie arbeidsmigranten. Daarom is ervoor gekozen om de resultaten van het casusonderzoek niet te gebruiken om een betrouwbare inschatting te maken van het totaal aantal niet-geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in de wijk of de provincie.

Referenties

Nederlandse Arbeidsinspectie (2024). Bestuurlijk signaal Registratie Niet-Ingezetenen (RNI). Geraadpleegd via: [Bestuurlijk signaal Registratie Niet-Ingezetenen \(RNI\) | Nederlandse Arbeidsinspectie](#)

PBLQ (2020). EU-arbeidsmigranten in de provincie Zuid-Holland. Geraadpleegd via: [EU-arbeidsmigranten in de provincie Zuid-Holland](#)

Bijlage A Totaal aantal arbeidsmigranten volgens verschillende definities

Dit rapport hanteert een specifieke definitie voor MOE/GIPS-arbeidsmigranten die afwijkt van elders gebruikte definities. In Figuur A.1 wordt deze definitie inclusief en exclusief zelfstandigen afgezet tegen een bredere definitie die in eerder SEO-onderzoek is toegepast.¹⁷ De definities zijn als volgt:

MOE/GIPS-arbeidsmigrant

MOE/GIPS-arbeidsmigranten zijn personen van 18 tot en met 66 jaar, afkomstig uit een MOE- of GIPS-land¹⁸ die:

- Verblijven in Nederland;
- Minimaal 18 uur per week werken;
- Een brutoloon verdienen van maximaal het 56^e inkomenspercentiel;
- Maximaal 8 jaar ingeschreven zijn bij een Nederlandse gemeente;
- Niet in Nederland verblijven voor studiemigratie.

EU-arbeidsmigranten (brede definitie)

EU-arbeidsmigranten zijn personen van 18 tot en met 66 jaar, afkomstig uit een EU-lidstaat, Noorwegen, IJsland, Liechtenstein of Zwitserland die:

- Verblijven in Nederland;
- Niet de Nederlandse nationaliteit hebben;
- Binnen 3 maanden na aankomst in Nederland werk vonden;
- Maximaal 8 jaar ingeschreven zijn bij een Nederlandse gemeente;
- Een baan hebben in een specifieke maand.

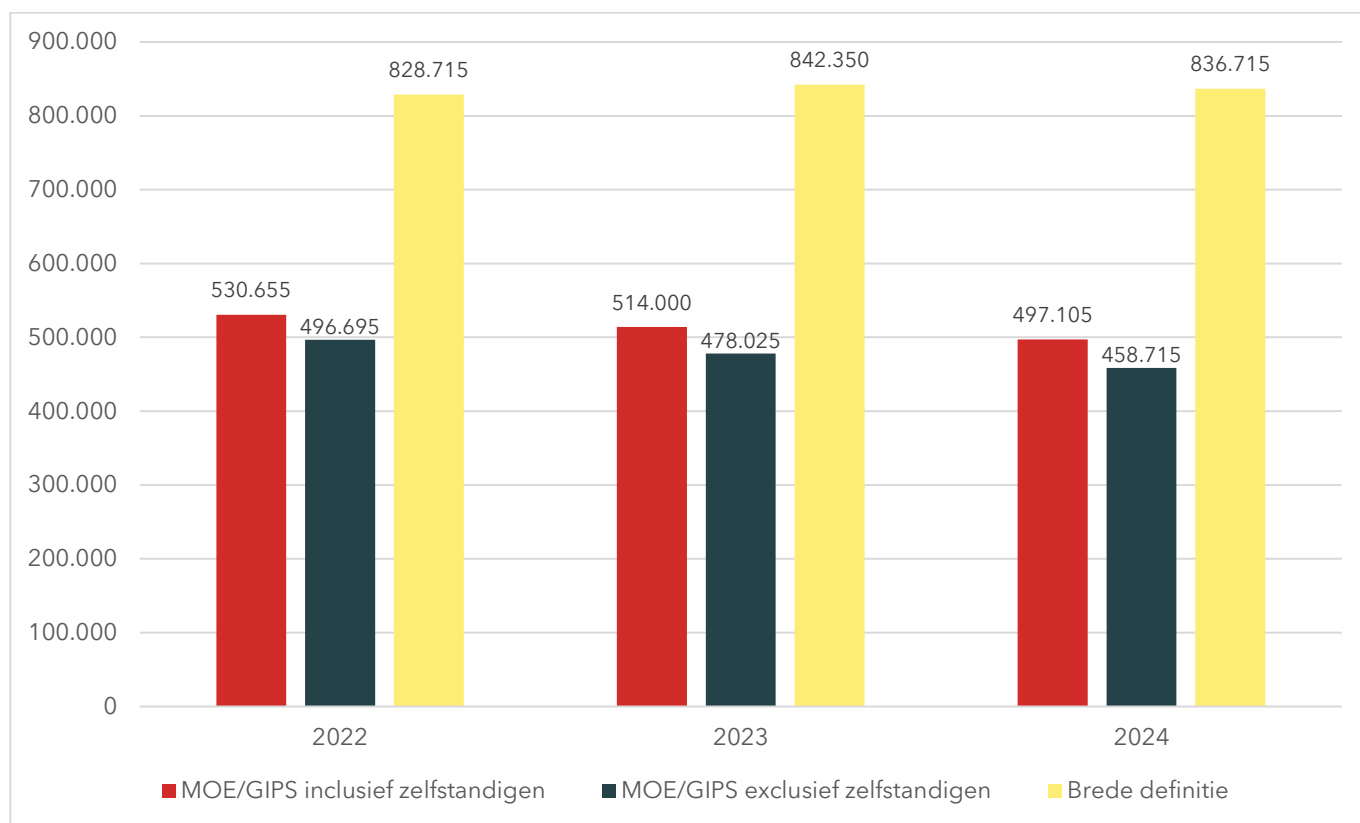
Voor beide definities wordt per maand vastgesteld of een migrant in die maand voldoet aan de criteria en daarmee voor die maand wordt geclassificeerd als arbeidsmigrant. Een arbeidsmigrant wordt meegeteld in het jaartotaal als hij of zij minimaal in één van de maanden voldoet aan de definitie.

Het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten inclusief zelfstandigen per jaar in Nederland komt overeen met de aantallen in Figuur 2.1 omdat het dezelfde definitie en toepassing betreft. Het totaal aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Nederland *exclusief* zelfstandigen ligt zo'n 40 duizend lager. Het totale aantal geregistreerde EU-arbeidsmigranten in Nederland volgens de brede definitie ligt zo'n 300 duizend hoger dan volgens de definitie van MOE/GIPS-arbeidsmigranten die in de rest van deze rapportage wordt toegepast. Voor het jaar 2024 is het totaal aantal geregistreerde EU-arbeidsmigranten volgens deze brede definitie ruim 836 duizend. Dit ligt in lijn met het eerdere SEO-onderzoek, waarin voor 2019 bijna 750 duizend EU-arbeidsmigranten werden geïdentificeerd.

¹⁷ Zie: [Arbeidsmigratie in 2030 - SEO Economisch Onderzoek](#).

¹⁸ De MOE-landen betreffen de Midden- en Oost-Europese landen Bulgarije, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slowakije en Tsjechië. De GIPS-landen zijn Griekenland, Italië, Portugal en Spanje.

Figuur A.1 Totaal aantal geregistreerde arbeidsmigranten in Nederland voor verschillende definities

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

Bijlage B Inschatting werklocatie

Deze bijlage beschrijft hoe het aantal geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten wordt ingeschat met een werklocatie in de provincie Zuid-Holland. Dat aantal kan worden ingeschat op basis van (de combinatie van) de hoofdvestiging van de werkgever, de bedrijfsomvang en de woongemeente van de arbeidsmigrant. Voor zelfstandigen is er geen werkgever met een hoofdvestiging, waardoor voor zelfstandigen geen inschatting van de werklocatie mogelijk is. Voor werknemers is de verwachting dat hoe groter een bedrijf is, hoe meer vestigingen het bedrijf heeft en hoe groter de kans dat een werknemer in een vestiging buiten Zuid-Holland werkt. Per werknemer kan worden vastgesteld of het meer of minder waarschijnlijk is dat hij of zij in Zuid-Holland werkt. Vervolgens delen we deze werknemers op de volgende manier toe als werkend in Zuid-Holland:

- Arbeidsmigranten werkzaam voor een kleine werkgever (met maximaal 50 werknemers) en een hoofdvestiging in Zuid-Holland worden verondersteld te werken in Zuid-Holland, met uitzondering van uitzendkrachten. Bij kleine bedrijven is de hoofdvestiging vaker de enige vestiging van het bedrijf of in ieder geval de vestiging waar de meeste werknemers werken.
- Arbeidsmigranten woonachtig in Zuid-Holland en werkzaam voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland worden verondersteld te werken in Zuid-Holland, met uitzondering van uitzendkrachten. Als de hoofdvestiging zich dichtbij de woonplaats bevindt, dan is de kans groot dat werknemers daar werken.
- Arbeidsmigranten woonachtig buiten Zuid-Holland en werkzaam voor een grotere werkgever (met meer dan 50 werknemers) met een hoofdvestiging in Zuid-Holland, worden met een kans toegedeeld aan werkend in Zuid-Holland, met uitzondering van uitzendkrachten. Die kans hangt af van het aandeel arbeidsmigranten woonachtig buiten Zuid-Holland dat werkt voor een kleine werkgever (met maximaal 50 werknemers) met een hoofdvestiging in Zuid-Holland. Idee daarachter is dat een deel van de werknemers dat werkt bij een willekeurige vestiging in Zuid-Holland buiten Zuid-Holland zal wonen, ongeacht de grootte van het bedrijf.
- Arbeidsmigranten met een onbekend woonadres en werkzaam voor een werkgever met een hoofdvestiging in Zuid-Holland worden met een kans toegedeeld aan werkend in Zuid-Holland, met uitzondering van uitzendkrachten. Die kans hangt af van het gewogen aandeel arbeidsmigranten met een bekend woonadres binnen en buiten Zuid-Holland dat werkt voor een kleine werkgever (met maximaal 50 werknemers) met een hoofdvestiging in Zuid-Holland. De veronderstelling daarbij is dat arbeidsmigranten met een onbekend woonadres op dezelfde manier verdeeld zijn over woonlocaties binnen en buiten Zuid-Holland als de arbeidsmigranten met een bekend woonadres. Ook hier is het idee dat werknemers die werken bij een willekeurige vestiging in Zuid-Holland van verschillende woonlocaties afkomstig zijn, ongeacht de grootte van het bedrijf.
- Arbeidsmigranten die werken als uitzendkracht bij een uitzender met een hoofdvestiging in Zuid-Holland en zelf ook woonachtig zijn in Zuid-Holland, worden toegedeeld als werkzaam in Zuid-Holland. Idee daarachter is dat uitzendkrachten bij lokale uitzendbureaus waarschijnlijk ook lokaal worden uitgezonden.

Alle overige geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten die werken bij een bedrijf met een hoofdvestiging in Zuid-Holland worden verondersteld niet binnen Zuid-Holland werkzaam te zijn.

Daarnaast wordt aangenomen dat er ook arbeidsmigranten in Zuid-Holland werken die in loondienst zijn bij een werkgever met een hoofdvestiging buiten Zuid-Holland. De omvang van deze groep is lastig in te schatten en kan groter of kleiner zijn dan de groep arbeidsmigranten die juist buiten Zuid-Holland werken terwijl ze in loondienst zijn bij een werkgever met een hoofdvestiging binnen de provincie. Daarom wordt voor deze groep een ruime marge rond dit laatste aantal verondersteld (0 tot 200 procent).

Op basis van deze indeling en veronderstellingen werken er in 2024 naar schatting tussen de 115 en 145 duizend geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in Zuid-Holland, exclusief zelfstandigen. Het exacte aantal is onbekend, omdat nogmaals wordt benadrukt dat de werklocatie of werkgemeente van werkenden niet bekend is in de registratiegegevens bij het CBS. Deze grove inschatting heeft betrekking op de totale populatie en kan niet worden verbijzonderd naar individuele werknemers of werklocaties (werkgemeenten).¹⁹

Het merendeel van de geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten waarvan wordt ingeschat dat ze werken bij een werkgever met een hoofdvestiging in de provincie Zuid-Holland en ook daadwerkelijk binnen deze provincie werken, hebben de Poolse (41 procent), Bulgaarse (18 procent) of Roemeense (18 procent) nationaliteit. Tabel B.1 laat de nationaliteiten zien van deze groep MOE/GIPS-arbeidsmigranten. Het aandeel Poolse arbeidsmigranten neemt langzaam af tussen 2022 en 2024 en het aandeel Roemeense arbeidsmigranten neemt langzaam toe.

Figuur B.1 Nationaliteiten van geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten waarvan minimaal wordt ingeschat dat ze in de provincie Zuid-Holland werken, exclusief zelfstandigen

Nationaliteit	MOE/GIPS-arbeidsmigranten exclusief zelfstandigen					
	2022		2023		2024	
	N	%	N	%	N	%
Pools	59.210	43%	51.095	43%	47.520	41%
Bulgaars	24.800	18%	21.270	18%	20.820	18%
Roemeens	22.815	17%	19.380	16%	20.495	18%
Spaans	4.610	3%	4.395	4%	4.435	4%
Hongaars	4.310	3%	4.220	4%	3.940	3%
Portugees	3.645	3%	3.670	3%	3.935	3%
Italiaans	3.465	3%	3.100	3%	3.280	3%
Lets	3.000	2%	2.945	2%	3.050	3%
Grieks	3.210	2%	2.920	2%	2.765	2%
Litouws	1.975	1%	1.945	2%	1.890	2%
Slowaaks	2.545	2%	1.780	1%	1.745	2%
Kroatisch	1.630	1%	1.330	1%	1.155	1%
Tsjechisch	905	1%	740	1%	700	1%
Estisch	135	0%	120	0%	135	0%
Totaal naar verwachting werkzaam in Zuid-Holland	136.255	100%	118.910	100%	115.865	100%
Derlanders werkzaam in Zuid-Holland	40	-	65	-	110	-

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2026)

¹⁹ Dit geldt ook voor inschattingen die het CBS maakt van de daadwerkelijke werklocatie van werkenden voor de productie van woon-werk pendelstatistieken: het aantal werkenden op verschillende vestigingslocaties kan worden berekend, maar waar individuele werkenden werken blijft onbekend.

Bijlage C Beschrijving databronnen CBS

Bestand	Omschrijving bestand	Databron
Betab	De Betab bevat de plaats van de hoofdvesting van werkgevers.	Polisadministratie/Algemeen Bedrijven Register (ABR).
GBAadresobjectbus	De GBAadresobjectbus bevat adressen van arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een Nederlandse gemeente.	Basisregistratie personen.
GBAhuishoudensbus	De GBAhuishoudensbus bevat huishoudenkenmerken (aantal personen en type) van arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een Nederlandse gemeente.	Basisregistratie personen (90%), aangevuld met andere registerbronnen (5%) en in sommige gevallen imputaties op basis van de Enquête Beroepsbevolking (5%).
GBAmigratiebus	De GBAmigratiebus bevat migratiekenmerken (immigratiedatum en eventuele remigratiedatum) van arbeidsmigranten die zich als ingezetene hebben ingeschreven bij een Nederlandse gemeente.	Basisregistratie personen.
(niet-)GBAnationaliteitbus	De (niet-) GBAnationaliteitbus bevat nationaliteiten van migranten die (niet) zijn ingeschreven als ingezetene bij een Nederlandse gemeente of in de RNI.	Basisregistratie personen (voor personen die in de BRP voorkomen) aangevuld met data afkomstig uit overige bronnen die data hebben over personen die niet in de BRP voorkomen (data kan bijvoorbeeld vanuit baangegevens, onderwijsgegevens etc. komen).
(niet-)GBApersoontab	De (niet-) GBApersoontab bevat persoonskenmerken (leeftijd) van migranten die (niet) zijn ingeschreven als ingezetene bij een Nederlandse gemeente of in de RNI.	Basisregistratie personen (voor personen die in de BRP voorkomen) aangevuld met data afkomstig uit overige bronnen die data hebben over personen die niet in de BRP voorkomen (data kan bijvoorbeeld vanuit baangegevens, onderwijsgegevens etc. komen).
Migmotiefbus	De Migmotiefbus geeft voor migranten die zich als ingezetene bij een Nederlandse gemeenten hebben ingeschreven en die niet de nationaliteit hebben van een EU/EFTA-land weer of het migratiemotief arbeidsmigratie is. Het bestand maakt onderscheid tussen kennismigratie en overige arbeidsmigratie.	Immigratie- en Naturalisatiedienst.

Onderwijsinschrtab	De Onderwijsinschrtab geeft weer welke migranten zijn ingeschreven in het voltijdsonderwijs.	Dienst Uitvoering Onderwijs.
Secmbus	De Secmbus geeft weer of en in welke perioden een migrant werkzaam was als zelfstandige.	Binnen de Secmbus wordt bepaald of iemand werkt als zelfstandige op basis van inkomensinformatie uit de aangifte inkomstenbelasting.
Spolisbus	De Spolisbus bevat banen, lonen, gewerkte uren en type arbeidsverhouding (bijvoorbeeld uitzendkracht) voor migranten die werknemer zijn.	Polisadministratie

Bijlage D Casusonderzoek Tarwewijk

Om een beter beeld te krijgen van het aantal arbeidsmigranten in Zuid-Holland die niet voorkomen in de CBS-gegevens, is met behulp van een casusonderzoek in de Rotterdamse Tarwewijk geprobeerd te achterhalen hoeveel van de aanwezige MOE/GIPS-arbeidsmigranten niet staan geregistreerd als werknemer in de Polisadministratie, als zelfstandige bij de Belastingdienst of staan ingeschreven als ingezetene bij een gemeente. Als het aandeel niet-geregistreerde arbeidsmigranten op basis van het casusonderzoek goed zou kunnen worden ingeschat, dan zou dat de informatie over het aantal arbeidsmigranten op basis van CBS-gegevens kunnen aanvullen om te komen tot een totaalbeeld van het aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten in de wijk. Het beeld voor heel Zuid-Holland wordt beter naarmate er in meer wijken soortgelijk onderzoek zou worden gedaan. In het pilotonderzoek van de Tarwewijk is gekeken naar de mogelijkheden en opbrengsten van dit soort onderzoek. Deze bijlage gaat in op de opzet en resultaten van dat onderzoek. De conclusie die daaruit volgt is dat het bijzonder moeilijk is om te achterhalen (1) hoeveel arbeidsmigranten in de wijk wel en niet staan geregistreerd en (2) of dat een representatief beeld zou geven van de totale populatie arbeidsmigranten. Daarom is ervoor gekozen om de resultaten van dit casusonderzoek niet te gebruiken om een betrouwbare inschatting te maken van het totaal aantal niet-geregistreerde MOE/GIPS-arbeidsmigranten in de wijk of de provincie.

De Tarwewijk als casus

Het casusonderzoek heeft als doel een beter beeld te krijgen van arbeidsmigranten in één specifieke wijk die momenteel onvoldoende zichtbaar zijn binnen formele registratiesystemen en daardoor niet of slechts beperkt voorkomen in beschikbare databronnen. Met dat beeld kan de analyse van registratiegegevens mogelijk worden aangevuld. Als casus is gekozen voor de Tarwewijk in Rotterdam. De Tarwewijk is een dichtbebouwde, stedelijke buurt in Charlois met een jonge en cultureel diverse bevolking. In 2025 telt de wijk circa 12.000 inwoners, met relatief veel eenpersoonshuishoudens en een gemiddelde huishoudgrootte van ongeveer 1,9 personen. De woningvoorraad bestaat grotendeels uit appartementen, waarvan het merendeel huurwoningen zijn. Opvallend is dat een groot deel van deze woningen in particulier bezit is: naast sociale huur van woningcorporaties is er een substantieel aandeel particuliere verhuur en koopwoningen. De populatie van de Tarwewijk bestaat voor een aanzienlijk deel uit migranten met een EU-achtergrond, naast inwoners met een niet-EU herkomst, zie Tabel D.1.

Onderzoeksopzet

Om een kwantitatief beeld te krijgen van de groep arbeidsmigranten in de wijk is een vragenlijst ontwikkeld. Via een straatbenadering werden personen aangesproken op locaties waarvan kon worden verwacht dat daar veel arbeidsmigranten verblijven. Voor het in kaart brengen van vindplekken, netwerken en toegangspatronen binnen de wijk zijn diverse informele gesprekken gevoerd met sleutelfiguren en informanten, zoals pandverhuurders, buurtwinkeliers en sleutelpersonen. Het doel van deze gesprekken was niet het verzamelen van diepgaande kwalitatieve levensverhalen. De informatie uit deze gesprekken is gebruikt om locaties en tijdstippen voor het veldwerk strategisch te bepalen. De vragenlijst is vooraf getest binnen een testgroep bestaande uit Poolse en Bulgaarse inwoners en op basis daarvan aangescherpt. Het testverslag is onderaan deze bijlage opgenomen.

Definiëring van de doelgroep

Er is gekozen voor een brede definitie van arbeidsmigranten om zoveel mogelijk verschillende arbeidsmigranten te kunnen spreken, waarop achteraf in de nadere analyses een selectie kan worden gemaakt op basis van de uit te

vragen achtergrondkenmerken. Op die manier is de afbakening tot de doelpopulatie in de vraagstelling van dit onderzoek zo goed en volledig mogelijk uit te voeren. De brede definitie voor het casusonderzoek omvat personen zonder de Nederlandse nationaliteit, tussen de 18 en 67 jaar oud die primair naar Nederland zijn gekomen om te werken, ongeacht de duur van hun verblijf, het moment waarop zij werk vonden of hun verblijfsduurperspectief. In overleg met de gemeente Rotterdam is besloten deze definitie uit te breiden met personen die oorspronkelijk voor hun partner naar Nederland zijn gekomen en inmiddels (deels) werkzaam zijn. Dat betreft voornamelijk vrouwen.

Tabel D.1 Aantal ingeschreven personen in de Tarwewijk naar land van herkomst, 2024

	Aantal ingeschreven personen	Aandeel van totaal
Land van herkomst		
Polen	862	36%
Bulgarije	597	25%
Portugal	226	9%
Roemenië	139	6%
Hongarije	137	6%
Spanje	113	5%
Italië	80	3%
Griekenland	68	3%
Letland	64	3%
Litouwen	50	2%
Slowakije	29	1%
Kroatië	22	1%
Tsjechië	15	1%
Estland	4	0%
Slovenië	4	0%
Totaal	2.410	100%

Bron: Basisregistratie Personen (BRP), via gemeente Rotterdam

Werving

In eerste instantie is overwogen om Respondent Driven Sampling (RDS) toe te passen. Deze methode werkt met een beperkt aantal eerste contactpersonen (seeds) die deelnemers uit hun eigen netwerk uitnodigen. In de praktijk bereikt deze aanpak vooral grotere en sterk verbonden groepen, terwijl kleinere of meer diffuse groepen alleen zichtbaar worden via specifieke vindplekken. Omdat de opdrachtgevers graag juist ook meer zicht willen krijgen op kleinere EU-(arbeids)migrantengroepen en het bovendien een zeer intensieve wijze van dataverzameling is, hebben we deze methode niet toegepast en zijn we bij wijze van spreken met een sleepnet de wijk ingegaan.

Werkwijze

Het veldwerk richtte zich op specifieke plekken die fungeerden als toegangspoort tot de doelgroep, zoals winkels met een overwegend Poolse, Bulgaarse of Roemeense clientèle, afzetlocaties van werk en ontmoetingsplekken. Het veldwerk werd uitgevoerd door vijf meertalige interviewers: twee Pools sprekend, twee Roemeens sprekend en één Bulgaars sprekend, naast Engels en Nederlands. De interviewers waren gedurende vier weken meerdere momenten per week in de wijk aanwezig, telkens drie tot vijf uur per sessie, verspreid over dag-, avond- en weekenduren. Zij zijn expliciet getraind om alle aanwezigen in de wijk aan te spreken en zich niet te beperken tot hun eigen taal- of herkomstgroep.

Vooraf is een instructie voor interviewers ontwikkeld, mede op basis van input van testrespondenten en sleutelfiguren. Daarbij lag de nadruk op een neutrale benadering, het aanspreken van alle mensen in de wijk, het duidelijk uitleggen van anonimiteit en het benadrukken dat het onderzoek geen handhavingsdoel had. Daarnaast is aandacht besteed aan de gevoeligheid van vragen over werk, registratie en verblijf en aan het uitleggen van het verschil tussen inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) en de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI). Het onderzoeksteam heeft veel aandacht besteed aan het wegnemen van wantrouwen en het bevorderen van wederkerigheid, onder meer door het aanbieden van informatie over rechten en lokale voorzieningen, bijvoorbeeld via een visitekaartje van het Rotterdamse EU-informatiepunt en het aanbieden van een waardebon van de lokale winkel.

Validiteit en beperkingen

De gekozen methode kent uiteraard beperkingen. Doordat geen sprake is van een steekproef, kunnen geen betrouwbare uitspraken worden gedaan over de totale omvang van de doelgroep in de wijk. De uitkomsten kunnen dan ook niet gegeneraliseerd worden buiten de groep die geparticipeerd heeft in het onderzoek. Deelname aan het onderzoek is ook altijd selectief, bijvoorbeeld door taalbarrières. Ook verschilt de zichtbaarheid tussen groepen: meer gevestigde groepen met eigen voorzieningen en ontmoetingsplekken, zoals Poolse en Bulgaarse arbeidsmigranten, zijn waarschijnlijk beter bereikt dan de kleinere of minder georganiseerde groepen.

Enquêteresultaten

Van alle personen die in de wijk zijn aangesproken is van 196 respondenten tenminste één kenmerk bekend, bijvoorbeeld de leeftijd. Van deze groep is bij 149 personen de hele vragenlijst afgenomen, met uitzondering van de vragen over werk voor degenen zonder werk (22 respondenten). De vragen over werk zijn beantwoord door 127 personen.

Groepen en verblijf

De meeste respondenten komen uit Polen, gevolgd door een ander EU-land (naast Bulgarije en Roemenië), dan Bulgarije, een land buiten de EU en tot slot Roemenië, zie Tabel D.1. Van de andere EU-landen wordt o.a. Letland genoemd (9 keer), Slowakije (3), Hongarije (2) en Litouwen (2). 1 respondent valt onder de GIPS-categorie. Achttien respondenten komen van buiten de EU, zoals Oekraïne en Turkije. Vergeleken met de bekende cijfers van ingeschreven EU burgers (niet per se arbeidsmigranten, zie Tabel D.1), zijn er in het veldwerk meer Polen en Roemenen bereikt, en minder Bulgaren. De sleutelfiguren en interviewers meldden dat het wantrouwen met name in de laatste groep hoog is. Ook zijn de kleinere groepen minder goed vertegenwoordigd (zie Tabel D.2).

Tabel D.2 Nationaliteit, reden migratie, geslacht, leeftijd en (verwachte) verblijfsduur

	Aantal respondenten	Aandeel van totaal
Nationaliteit		
Pools	73	49%
Bulgaars	18	12%
Roemeens	17	11%
Ander EU-land	21	14%
Anders, buiten EU/EER/CH	18	12%
Ik wil dit niet opgeven	2	1%
Reden migratie		
Arbeid / werk	133	89%
Gezin / gezinshereniging	16	11%
Geslacht		
Man	116	78%
Vrouw	33	22%
Leeftijd		
18 – 34 jaar	73	49%
35 – 49 jaar	55	37%
50 – 66 jaar	21	14%
Verblijfsduur in Nederland		
Korter dan 3 maanden	18	12%
3 – 12 maanden	13	9%
1 – 5 jaar	37	25%
5 – 8 jaar	20	13%
Langer dan 8 jaar	61	41%
Hoelang verwacht u nog in Nederland te blijven?		
Korter dan 3 maanden	4	3%
3 – 12 maanden	14	9%
Langer dan 1 jaar (maar niet permanent)	39	26%
Onbepaalde tijd / permanent	63	42%
Weet ik niet	29	20%
Totaal	149	100%

Bron: Enquête Labyrinth (2025)

De groep respondenten is overwegend jong tot de middelbare leeftijd: bijna de helft is 18-34 jaar en ruim een derde 35-49 jaar. Een klein deel is ouder dan 50 jaar. De meeste respondenten wonen al langere tijd in Nederland: 40 procent verblijft er meer dan acht jaar, terwijl een kleine groep (ongeveer 20 procent) korter dan een jaar aanwezig is. Nog eens 40 procent verblijft er tussen de 1 en 8 jaar. Een aanzienlijk deel van de respondenten verwacht voor onbepaalde tijd in Nederland te blijven (42 procent), terwijl een andere groep juist niet weet hoe lang ze blijven. Kort verblijf komt minder voor.

Werk

De grote meerderheid van de respondenten (81 procent) vond binnen drie maanden na aankomst in Nederland werk, zie Tabel D.3. Er is echter ook een kleinere groep die na deze periode nog geen werk had gevonden (12 procent) en daarmee feitelijk buiten de primaire doelgroep van arbeidsmigranten valt (en 7 procent zegt dat het niet van toepassing is of weet het niet). Het werk van arbeidsmigranten concentreert zich sterk in de sectoren logistiek, bouw en productie; andere sectoren worden beduidend minder vaak genoemd. De meeste respondenten (59 procent) werken in Rotterdam, al is er sprake van enige spreiding naar omliggende gemeenten en andere regio's, zie Tabel D.4.

Wat betreft de arbeidsrelatie werkt een ongeveer even groot deel via een uitzendbureau als direct bij een werkgever (beide 35 procent), naast een duidelijke groep zelfstandigen (zzp'ers) (22 procent) en een klein deel via een buitenlandse werkgever (8 procent). De overgrote meerderheid van de arbeidsmigranten werkt fulltime (75 procent), dat wil zeggen 40 uur per week of meer.

De reistijd naar het werk ligt bij de meeste respondenten (58 procent) tussen de 15 en 60 minuten. Tegelijkertijd reist ongeveer één op de tien arbeidsmigranten langer dan een uur naar het werk. De betaling van het loon verloopt vrijwel altijd via een bankrekening; contante betaling komt nauwelijks voor. De meeste respondenten ontvangen een loonstrook, al blijft er een kleine groep die aangeeft deze niet te krijgen of niet zeker te weten of zij een loonstrook ontvangen.

Tabel D.3 Duur tot het vinden van werk en type werk

	Aantal respondenten	Aandeel van totaal
Binnen 3 maanden werk na aankomst in Nederland?		
Ja	120	81%
Nee	18	12%
Niet van toepassing	9	6%
Weet ik niet	2	1%
Type werk		
Logistiek / Magazijn / Warehouse / Orderpicker	36	24%
Bouw / Constructie	29	20%
Productie / Fabriek / Inpakken / Sorteren	14	9%
Techniek / Timmerman / Elektricien / Monteur	5	3%
Horeca / Hospitality / Restaurant / Catering	4	3%
Administratie / Kantoor / Receptie / Planning	4	3%
Schoonmaak / Cleaning	3	2%
Vervoer / Chauffeur / Matroos / Taxi	3	2%
Landbouw / Tuinbouw / Fruit en Groente sorteren	3	2%
Beveiliging / Toezicht / Haven / Anti-corrosion	3	2%
Onderwijs / Educatie / School	2	1%
Zelfstandig ondernemer / Eigen bedrijf / Eigen zaak	2	1%
Overig (1x genoemd: fotografie, media, etc.)	19	13%
Zonder werk (geen betaald werk op moment)	22	15%
Totaal	149	100%

Bron: Enquête Labyrinth (2025)

Wonen

Vrijwel alle respondenten wonen in Rotterdam (93 procent); slechts een klein aantal verblijft in omliggende gemeenten, zie Tabel D.5. De meeste arbeidsmigranten wonen samen met twee tot drie personen, al komen ook grotere gedeelde huishoudens voor. Bijna de helft van de respondenten huurt de woning op eigen naam, terwijl bijna een derde aangeeft te wonen via een werkgever of uitzendbureau.

Tabel D.4 Werkgemeente, type arbeidsrelatie, gewerkte uren, reistijd woon-werk, betaalwijze en loonstrook

	Aantal respondenten	Aandeel van totaal
Gemeente waar men werkt		
Rotterdam	75	59%
Den Haag	4	3%
Westland	1	1%
Overig Zuid-Holland (gemeente bekend)	32	25%
Buiten Zuid-Holland (gemeente en provincie bekend)	12	9%
Buiten Nederland	1	1%
Onbekend	2	2%
Via wie werkt u? (arbeidsrelatie)		
Uitzendbureau	45	35%
Nederlandse werkgever in directe dienst	44	35%
Buitenlandse werkgever (A1 / gedetacheerd)	10	8%
Zelfstandige / zzp	28	22%
Aantal gewerkte uren per week		
0 – 17 uur	2	2%
18 – 31 uur	5	4%
32 – 39 uur	22	17%
40 uur of meer	95	75%
Wisselend / seizoensgebonden	3	2%
Reistijd tussen woning en werk		
Korter dan 15 minuten	17	13%
Tussen 15 en 30 minuten	56	44%
Tussen 30 minuten en 1 uur	40	32%
Langer dan 1 uur	14	11%
Betaalwijze		
Bank	120	95%
Contant	2	2%
Combinatie	5	4%
Ontvangt loonstrook		
Ja	101	80%
Nee	5	4%
Weet ik niet / niet van toepassing	21	17%
Totaal	127	100%

Bron: Enquête Labyrinth (2025)

Tabel D.5 Gemeente waar men slaapt, aantal personen in het huishouden, woonvorm

	Aantal respondenten	Aandeel van totaal
Gemeente waar men slaapt		
Rotterdam	139	93%
Den Haag	1	1%
Westland	1	1%
Overig Zuid-Holland (gemeente bekend)	6	4%
Buiten Zuid-Holland (gemeente en provincie bekend)	1	1%
Onbekend	1	1%
Aantal personen waarmee in het huishouden		
1 persoon (alleenwonend)	4	3%
2 personen	51	42%
3 personen	39	32%
4 personen	15	12%
5 personen	5	4%
6 personen	1	1%
7 personen	1	1%
Meer personen	1	1%
Asielzoekerscentrum	1	1%
Niet van toepassing	1	1%
Niet ingevuld / onbekend	30	20%
Woonvorm		
Eigen woning (eigenaar-bewoner)	13	9%
Huur – contract op eigen naam	70	47%
Huur/onderhuur – geen contract op eigen naam	14	9%
Bedrijfswoning of logies via werkgever / uitzendbureau	44	30%
Geen vaste woonplek	2	1%
Anders	6	4%
Totaal	149	100%

Bron: Enquête Labyrinth (2025)

Registratie

Het merendeel van de respondenten staat ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) (73 procent), al is er ook een groep zonder registratie of met een onduidelijke registratiestatus, zie Tabel D.6. Vrijwel alle respondenten beschikken over een zorgverzekering (89 procent), hoewel er een kleine groep is die aangeeft niet verzekerd te zijn of hierover twijfelt, zie Tabel D.7. Daarnaast beschikt vrijwel iedereen over een burgerservicenummer (BSN) (92 procent).

Tabel D.6 Registratie

	Aantal respondenten	Aandeel van totaal
Registratie bij gemeente: totaal		
Ja, in de BRP (gemeente)	109	73%
Ja, als RNI (niet-ingezetene)	7	5%
Nee	26	17%
Weet ik niet	7	5%
<i>Totaal</i>	149	100%
Registratie bij gemeente, Poolse nationaliteit		
Ja, in de BRP (gemeente)	51	70%
Ja, als RNI (niet-ingezetene)	5	7%
Nee	15	21%
Weet ik niet	2	3%
<i>Totaal</i>	73	100%
Registratie bij gemeente, Roemeense nationaliteit		
Ja, in de BRP (gemeente)	15	79%
Ja, als RNI (niet-ingezetene)	1	5%
Nee	2	11%
Weet ik niet	1	5%
<i>Totaal</i>	19	100%
Registratie bij gemeente, Bulgaarse nationaliteit		
Ja, in de BRP (gemeente)	16	89%
Ja, als RNI (niet-ingezetene)	0	0%
Nee	1	6%
Weet ik niet	1	6%
<i>Totaal</i>	18	100%
Registratie bij gemeente, nationaliteit ander EU-land		
Ja, in de BRP (gemeente)	11	52%
Ja, als RNI (niet-ingezetene)	1	5%
Nee	6	29%
Weet ik niet	3	14%
<i>Totaal</i>	21	100%

Bron: Enquête Labyrinth (2025)

Tabel D.7 Zorgverzekering, BSN

	Aantal respondenten	Aandeel van totaal
Heeft een zorgverzekering		
Ja	117	89%
Nee	10	8%
Weet ik niet	5	4%
Heeft een Burgerservicenummer (BSN)		
Ja	137	92%
Nee	10	7%
Weet ik niet	2	1%
Totaal	149	100%

Bron: Enquête Labyrinth (2025)

Inschatting aantal arbeidsmigranten in de wijk

Om een indicatie te krijgen van het totaal aantal arbeidsmigranten in de wijk en het aandeel dat daarvan niet is geregistreerd, is gevraagd hoeveel arbeidsmigranten respondenten zelf kennen in de wijk en hoeveel van hen (naar inschatting) niet staan ingeschreven in officiële registraties. De antwoorden op die vraag variëren sterk. Sommige respondenten geven aan slechts enkele andere arbeidsmigranten te kennen, terwijl anderen hoge aantallen noemen. Ook de verhouding tussen ingeschreven en niet-ingeschreven kennissen verschilt daarbij aanzienlijk per respondent.

Na het verwijderen van extreme schattingen, komt het ruwe aandeel niet-ingeschreven personen uit op ongeveer 28 procent. Dit komt overeen met circa 1.000 niet-ingeschreven personen op een totaal van ongeveer 3.600 genoemde contacten. Daarbij moet worden opgemerkt dat arbeidsmigranten vaak deel uitmaken van dezelfde woon- en werkgroepen, waardoor het waarschijnlijk is dat dezelfde personen door meerdere respondenten worden genoemd. In de literatuur over de Network Scale-Up Method wordt voor dit type dubbeltelling gecorrigeerd met zogenoemde zichtbaarheid- of degree-factoren, die doorgaans liggen tussen 1,3 en 2,0²⁰. Wanneer we uitgaan van een score van 1,5, daalt de geschatte aandeel niet-ingeschrevenen van 28 procent naar ongeveer 20 procent.

Samenvatting enquêteresultaten

De groep respondenten in het casusonderzoek bestaat voornamelijk uit arbeidsmigranten uit EU-landen, vooral uit Polen (49 procent). De meeste respondenten werken in de logistiek, bouw en productie, wat duidt op sectoren met veel fysieke arbeid en relatief laagbetaalde functies. Een substantiële groep van de respondenten bestaat uit langdurig gevestigde arbeidsmigranten, naast een kleinere groep recente of tijdelijke arbeidsmigranten. Een groot aandeel (42 procent) verwacht voor onbepaalde tijd te blijven, en een meerderheid vond binnen 3 maanden werk (81 procent). De arbeidsmigranten werken bijna even vaak via een Nederlands uitzendbureau als direct bij een Nederlandse werkgever (35 procent), een grote groep werkt als zelfstandige (22 procent). De overgrote meerderheid van de arbeidsmigranten werkt fulltime (40 uur of meer). De meeste arbeidsmigranten hebben een reistijd van 15 tot 60 minuten, wat past bij werken binnen of net buiten de regio. De meesten wonen en werken in

²⁰ <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5783650/>

of rond Rotterdam en wonen vaak met meerdere personen samen in een gedeeld huishoudens (meestal 2-3 personen). De woonvorm varieert, maar bijna 30 procent woont via de werkgever/uitzendbureau. De administratieve basis lijkt redelijk op orde:

- Aandeel met BRP-inschrijving: 73,2 procent,
- Aandeel met zorgverzekering: 88,6 procent,
- Aandeel met betaling via bank: 94,5 procent,
- Aandeel met loonstrook: 79,5 procent,
- Aandeel met BSN: 91,9 procent.

Dit suggereert dat een groot deel formeel werkt, al is er een groep voor wie dit onduidelijk of niet geregeld is. Respondenten geven regelmatig aan dat zij meerdere personen kennen die niet staan ingeschreven in de BRP of RNI. Belangrijk is dat de (inschatting van de) omvang van het aantal niet-geregistreerde kennissen niet klein is: respondenten die zelf administratief "op orde" zijn, kennen vaak anderen zonder registratie, bijvoorbeeld (zoals bleek uit gesprekken in de wijk) personen die bewust geen adres willen inschrijven uit angst voor huur- of verblijfsproblemen.

Inschatting aandeel niet-geregistreerde arbeidsmigranten

Op basis van registratiegegevens bij het CBS (Polisadministratie en gegevens Belastingdienst) wordt in dit rapport geanalyseerd hoeveel MOE/GIPS-arbeidsmigranten zich in Zuid-Holland bevinden. Die analyse geeft geen volledig beeld van het totaal aantal arbeidsmigranten in Zuid-Holland, onder meer omdat niet alle arbeidsmigranten in deze registratiegegevens voorkomen. In de Polisadministratie worden alle werkgeverspremiebetalingen voor werknemers door Nederlandse werkgevers geregistreerd, zelfstandigen zijn als ze in Nederland belasting betalen terug te vinden in gegevens van de Belastingdienst. Situaties waarin arbeidsmigranten buiten deze registraties blijven zijn de volgende:

- Arbeidsmigranten zijn gedetacheerd vanuit een buitenlandse werkgever binnen de EU;
- Arbeidsmigranten zijn zelfstandige, hebben zich niet ingeschreven in de BRP en betalen geen belasting in Nederland;
- Arbeidsmigranten zijn illegaal werkzaam in Nederland.

Om de omvang van deze groep niet-geregistreerde arbeidsmigranten te kunnen inschatten, zijn in het casusonderzoek in de Tarwewijk potentiële arbeidsmigranten gevraagd naar hun woon- en werksituatie. Op basis daarvan kan worden geprobeerd te achterhalen welk deel van de arbeidsmigranten niet terugkomt in de CBS-gegevens en daarom zouden moeten worden opgeteld bij het aantal arbeidsmigranten uit die analyse om tot een goede inschatting te komen van totaal aantal arbeidsmigranten dat woont en werkt in Zuid-Holland.

Om het additionele aantal of aandeel arbeidsmigranten te kunnen identificeren, zijn drie stappen uitgevoerd:

- Ten eerste is gekeken welk deel van de respondenten in het casusonderzoek tot de doelgroep van het onderzoek behoort;
- Vervolgens is bij alle respondenten gekeken naar achtergrondkenmerken die erop kunnen wijzen dat zij niet terug te vinden zijn in de CBS-gegevens: gedetacheerden, niet-ingeschreven zelfstandigen of werkenden die illegaal arbeid verrichten;
- Tot slot is gekeken welk deel van de doelgroep van het onderzoek mogelijk niet terug te vinden is in de CBS-gegevens.

Afbakening doelgroep

Op basis van de respons op de afgenomen vragenlijst in het casusonderzoek, wordt iedereen tot de doelgroep van deze aanvullende analyse gerekend, behalve als zij de volgende kenmerken aangeven:

- Leeftijd: jonger dan 18 jaar of ouder dan 66 jaar;
- Nationaliteit: niet afkomstig uit Midden- of Oost-Europese landen (MOE) of uit Griekenland, Italië, Portugal of Spanje (GIPS);
- Verblijfsduur: langer dan 8 jaar in Nederland;
- Betaald werk: zonder betaald werk;
- Aantal werkuren: minder dan 18 werkuren per week;
- Studiemigratie: voor studie naar Nederland gekomen.

Een en ander betekent dat ook de volgende groepen buiten de analyse vallen:

- Intra-EU gedetacheerden uit derde landen (bijvoorbeeld Witrusen die voor een Poolse werkgever werken);
- Derdelanders in het algemeen (arbeidsmigranten van buiten Europa met een uitzendcontract komen vrijwel niet voor);
- Respondenten die in Nederland zijn geboren.

Andere restricties zijn niet aan de afbakening van de doelgroep in deze analyse opgelegd.

Mogelijk niet-geregistreerde arbeidsmigranten

Los van de afbakening van de doelgroep, is op basis van de antwoorden van respondenten ingeschat of zij wel of niet voorkomen in de CBS-gegevens. Voor de identificatie van niet-geregistreerden in het casusonderzoek wordt een aantal strikte criteria gebruikt (nauwe definitie niet-geregistreerden) en een aantal aanvullende criteria (ruime definitie niet-geregistreerden).

De nauwe definitie van niet-geregistreerden is gebaseerd op het voldoen aan één van de volgende criteria:

- Werkt voor een buitenlandse werkgever (gedetacheerd);
- Werkt als zelfstandige/zzp'er én is niet ingeschreven in de BRP of RNI (niet-ingeschreven zelfstandige);
- Wordt contant uitbetaald (mogelijk illegale arbeid);
- Krijgt geen loonstrook (mogelijk illegale arbeid);
- Heeft geen vaste woonplek (mogelijk illegale arbeid);
- Beschikt niet over een BSN (mogelijk illegale arbeid).

Voor de ruime definitie van niet-geregistreerden worden naast de strikte criteria nog de volgende aanvullende criteria gebruikt:

- Wordt zowel via de bank als contant uitbetaald (mogelijk illegale arbeid);
- Weet niet of hij/zij loonstrook ontvangt (mogelijk illegale arbeid);
- Heeft geen zorgverzekering (mogelijk illegaal verblijf);
- Weet niet of hij/zij over BSN beschikt (mogelijk illegale arbeid).

Analyse en duiding

Van de in totaal 196 respondenten op de enquête in het casusonderzoek behoren er 79 tot de doelgroep van deze extra analyse. Van de 196 respondenten komen 25 personen (nauwe definitie) tot 50 personen (ruime definitie) mogelijk niet voor in de CBS-gegevens. Van de 79 respondenten die tot de doelgroep van de extra analyse behoren zijn dat 14 tot 26 personen, ofwel 18 tot 33 procent. Dat betekent dat wanneer het casusonderzoek in de Tarwewijk

representatief zou zijn voor de totale groep arbeidsmigranten in Rotterdam of de provincie Zuid-Holland, dat er dan 18 tot 33 procent MOE/GIPS-arbeidsmigranten zouden moeten worden opgeteld bij de aantallen uit de analyse op CBS-gegevens om te komen tot het totale aantal MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat woont en/of werkt in Zuid-Holland. Dus bovenop de 125 tot 150 duizend MOE/GIPS-arbeidsmigranten dat naar schatting in Zuid-Holland woont, waarvan een deel is ingeschreven als ingezetene bij een gemeente en een deel niet.

Er kunnen argumenten worden gegeven waarom de 18 tot 33 procent een overschatting of een onderschatting zou kunnen zijn voor heel Rotterdam of de provincie Zuid-Holland. Het is een overschatting wanneer de Tarwewijk niet representatief is voor de hele stad of de hele provincie, maar bijvoorbeeld een plek waar veel niet-ingeschreven arbeidsmigranten zijn geconcentreerd. Dat lijkt waarschijnlijk, maar omdat mogelijk ook wel-geregistreerde arbeidsmigranten in deze wijk zijn geconcentreerd, kan die overschatting meevallen.

Het is een onderschatting wanneer in het veldonderzoek in de Tarwewijk onvoldoende contact is gelegd met niet-geregistreerde arbeidsmigranten, bijvoorbeeld omdat die zich op straat begeven op momenten dat er niet is geënquêteerd (vroeg in de ochtend), of omdat die proberen zoveel mogelijk onder de radar te blijven, waardoor ze ondervertegenwoordigd zijn in het casusonderzoek. Ook kunnen arbeidsmigranten sociaal-wenselijke antwoorden geven wanneer in het openbaar wordt gevraagd naar hun woon-, werk- en verblijfssituatie. Door de grondige aanpak van het casusonderzoek, lijken ook niet-geregistreerde arbeidsmigranten te hebben deelgenomen aan het onderzoek, waardoor de kans op onderschatting mogelijk meevalt.

De representativiteit van het onderzoek is uiteraard beperkt, omdat er slechts in één bepaalde wijk in één bepaalde stad in Zuid-Holland onderzoek is gedaan. De representativiteit zou verbeteren wanneer er in meerdere wijken een soortgelijk onderzoek zou worden uitgevoerd. De pilot in de Tarwewijk laat zien dat daar de nodige informatie uit te halen valt ten aanzien van niet-geregistreerde arbeidsmigranten.

Verslag focusgroep

Op 9 september 2025 organiseerden we een focusgroep in de Cultuurwerkplaats Tarwewijk. De bijeenkomst vond plaats tussen 18.00 en 20.00 uur en telde tien deelnemers uit de Poolse en Bulgaarse gemeenschap (waaronder ook Turkstalige Bulgaren).

Het doel van deze sessie was om de conceptvragenlijst te toetsen en om samen met de doelgroep te bespreken via welke plekken en benaderingswijzen EU-arbeidsmigranten het beste bereikt kunnen worden.

Plekken

Uit de gesprekken kwamen verschillende belangrijke locaties naar voren: de EU-huiskamer (De Horizon), uitzendbureaus zoals Veldwerk, scholen, een werkhoeel nabij Zuidplein, en verzamelpunten waar mensen vroeg in de ochtend (05.00 uur) of in de avond (18.00 uur) vertrekken naar werk. Daarnaast werden ook Poolse supermarkten, de Soepbus, weekendscholen en plekken als het Zuiderpark en Zuidplein genoemd als waardevolle contactpunten.

Benadering

Wat betreft de benadering benadrukten deelnemers dat eerlijkheid en transparantie cruciaal zijn: geen valse verwachtingen wekken. Benadrukken anonimiteit en dat onderzoek geen controle is. Het aanbieden van een kleine incentive – bijvoorbeeld een boodschappenbon van €10 – werd gezien als een goede manier om deelname te

stimuleren. Ook gaven de deelnemers aan dat gesprekken het beste vlak voor of in het weekend kunnen worden gevoerd, omdat mensen dan meer tijd en rust hebben.

De focusgroep leverde daarmee niet alleen concrete verbeterpunten voor de vragenlijst op, maar ook praktische aanknopingspunten om de doelgroep te bereiken en vertrouwen te winnen.

Vragenlijst

We hebben ook feedback gekregen over de vragenlijst. Deelnemers willen dat de lijst kort blijft (circa 5-10 minuten). We vermijden jargon en afkortingen en gebruiken eenvoudige taal in het Pools of Bulgaars; de interviewer mag alles voorlezen. We openen steeds met een korte introductie die expliciet maakt dat deelname anoniem is en geen gevolgen heeft voor persoonlijke situatie. We vragen naar inschrijving bij de gemeente zonder exacte adressen te noteren, ook niet van netwerkliden. De vraag naar geslacht blijft sober (man/vrouw/anders, met de mogelijkheid om niet te antwoorden). Verder hadden de deelnemers constructieve feedback op (delen) van andere vragen die we zullen verwerken.

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2026-31
ISBN 978-90-5220-645-5

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2026 SEO Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl